

Şadam ki, xaricdə təhsil alan gənclərimizin böyük əksəriyyəti ölkəmizə qayıdıb və bu, bizim kadr potensialımızı gücləndirir

Prezident İlham Əliyevin yanvarın 26-da Rəşad Nəbiyevi nəqliyyat, rabitə və yüksək texnologiyalar naziri təyin olunması ilə əlaqədar videoforata qəbulundakı çıxışından

Biz gənclərimizi xaricdə aparıcı ali məktəblərdə oxutmaq üçün böyük proqramlar icra etdik və bu gün bu davam edir. Şadam ki, xaricdə təhsil alan gənclərimizin böyük əksəriyyəti ölkəmizə qayıdıb və bu, bizim kadr potensialımızı gücləndirir. Hesab edirəm ki, sizin nazirliyiniz bu sahədə - təhsillə bağlı müvafiq ali məktəblərlə də sıx təmasda olmalıdır. Kadr hazırlığı ölkəmizin iqtisadi və texnoloji inkişafı ilə uzlaşmalıdır. Ancaq belə olan halda, biz istədiyimizə nail ola bilərik.

Məktəblər açılır

Fevral ayının 1-dən başlayaraq məktəblilər yavaş-yavaş ənənəvi - üz-üzə dərs keçmək üçün qruplarla və həftənin müəyyən günlərində məktəbə gələcəklər. İbtidai sinif şagirdləri ilə başlayacaq proses sonrakı 2 həftə ərzində yuxarı sinif şagirdləri və tələbələri də əhatə edə bilər.

Bu həftə təhsil ictimaiyyəti xüsusi karantin rejimi dövründə təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkilinə dair Təhsil naziri Emin Əmrullayev keçirdiyi brifinqin müzakirəsini davam etdirib.

Xatırladaq ki, ötən həftə gerçəkləşən sözügedən brifinqdə Təhsil Nazirliyinin Ümumi təhsildə məzmun, tədris və qiymətləndirmə şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu və nazirin müşaviri Rüstəm Ağayev də iştirak edib.

⇒ Ardı səh.7

“Ali təhsil haqqında” Qanun hazırlanır

Yanvarın 22-də “Ali təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinin hazırlanması məqsədi ilə yaradılmış İşçi Qrupunun videokonfrans formatında görüşü keçirilib. Parlamentin sədri Sahibə Qafarovanın təşəbbüsü ilə keçirilən konfransda Təhsil naziri Emin Əmrullayev, Dövlət İmtahan Mərkəzi publik hüquqi şəxsin Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə, Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvləri, müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələri, ali təhsil ocaqlarının rəhbərləri və ekspertlər iştirak ediblər.

Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova qeyd edib ki, ölkəmizdə təhsildə inteqrasiyanı sürətləndirmək, peşəkar, savadlı kadrların hazırlanması məqsədilə müxtəlif proqramlar icra olunub.

⇒ Ardı səh.3

Davosun təhsil gündəmi

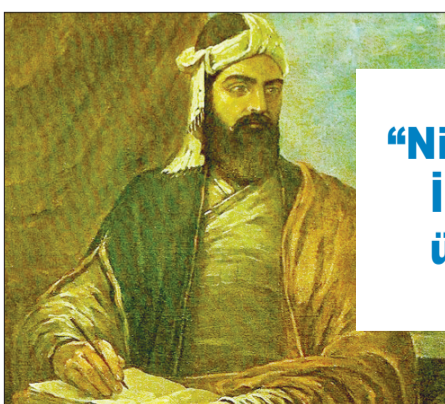
Ümumdünya İqtisadi Forumu (WEF) mütəbər beyin mərkəzi olaraq hər il İsveçin Davos şəhərində keçirilən “The Davos Agenda” forumu ərəfəsində dünyanın yaxın onilliklər ərzində inkişaf istiqamətlərinə dair hesabatlar dərc edir. Bu sənəd təhsil, iqtisadiyyat, sənaye, biznes, İKT dünyası üçün ciddi əhəmiyyət daşıyan kompas kimi qiymətləndirilir. Bu il Forumun 2021-ci ilin Qlobal Risklər Hesabatı dərc olunaraq dünya ictimaiyyətinə təqdim edilib. Hesabata əsasən, dünya uzun müddətli risklərə diqqət yetirməlidir. 2020-ci ildə dünya uzunmüddətli risklərə, məsələn, hazırda birbaşa təhlükə yaranan pandemiya məhəl qoymamanın fəlakətli nəticələri ilə üzləşdi. COVID-19 bərabərsizliyi və sosial parçalanmanı gücləndirdi, yaxın 3-5 il üçün iqtisadiyyatlara təhlükə yaradaraq növbəti 5-10 ildə geosiyasi sabitliyi zəiflətməklə hədələyir.

⇒ Ardı səh.13

**Müəllim idi -
DİREKTOR oldu,
zabit idi -
QƏHRƏMAN oldu**

⇒ səh.10

**“Nizami Gəncəvi
İli”:
Gələcək
üçün çağırış**

⇒ səh.12

**Qeyri-səlis
məntiqin
banisi**

⇒ səh.16

Görkəmli elm xadimi Lütfi Zadənin 100 illiyinin qeyd edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2021-ci ilin fevral ayında dünya şöhrətli alim, qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin banisi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının fəxri üzvü, professor Lütfi Zadənin (Lütfəli Rəhim oğlu Ələsgərzadənin) anadan olmasının 100 illiyi tamam olur.

Lütfi Zadə fundamental nəzəriyyələri ilə elm tarixində ciddi dəyişikliklərə yol açmış görkəmli şəxsiyyətlərdəndir. Alimin ardıcıl tədqiqatlarının nəticəsi olaraq irəliləyən qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsi müxtəlif elm sahələrinin müasir mərhələdə inkişafında dərin iz qoymuş və yeni yanaşma üsulları meydana gətirmişdir. Bu nəzəriyyə üstün intellektual texnologiyalara güclü təsir göstərmiş, müasir idarəetmə və informasiya-kommunikasiya sistemlərinin əsaslarının formalaşdırılmasında mühüm rol oynamışdır.

Lütfi Zadə dünya miqyasında əsərlərinə ən çox istinad olunan alimlərdəndir. Onun yaratdığı elmi məktəb və laboratoriyalar bir sıra ölkələrdə yarım əsrdən artıqdır ki, uğurla fəaliyyət göstərməkdədir. Azərbaycanlı olduğunu fəxrli bildiren və ürəyi daim doğma Vətəni ilə bir döyünən Lütfi Zadə elm və texnologiyaların inkişafında, eləcə də mədəniyyətlərarası dialoqun qurulmasında misilsiz xidmətlərinə görə Azərbaycan Respublikasının ali mükafatlarından olan "Dostluq" ordeninə layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, elm və texnologiyaların inkişafına misilsiz töhfələr vermiş məşhur alim Lütfi Zadənin anadan olmasının 100-cü ildönümünün qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram:**

1. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə görkəmli elm xadimi Lütfi Zadənin 100 illik yubileyinə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 25 yanvar 2021-ci il

Onlayn müsahibələrə elektron qeydiyyat başa çatıb

2020-2021-ci tədris ili üzrə müəllimlərin işə qəbulu müsabiqəsinin onlayn müsahibə mərhələsinə elektron sənəd qəbulu başa çatıb.

25-27 yanvar tarixlərini əhatə edən elektron sənəd qəbulunda 3118 nəfər müsahibələrdə iştirak etmək üçün qeydiyyatdan keçib.

Elektron müraciətini təsdiq etmiş namizədlərin məlumatları yoxlanıldıqdan sonra şəxsi səhifələrinə müsahibənin keçirilmə tarixi barədə məlumat göndəriləcək.

Müsabiqənin Azərbaycan və rus bölməsi üzrə müsahibə proqramları ilə aşağıdakı linkə daxil olmaqla tanış ola bilərsiniz: www.miq.edu.az/movzular

"Dərs vaxtı"nda STEAM dərsləri

1 fevral tarixindən "Dərs vaxtı" proqramında STEAM dərslərinin yayımına start veriləcək.

Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə həm Azərbaycan, həm də rus bölmələri üçün hazırlanan STEAM dərslərini "Mədəniyyət" kanalından, eyni zamanda, Təhsil Nazirliyinin rəsmi "Youtube" kanalı, rəsmi "Facebook" səhifəsi, eləcə də videodərslər portalından da (<https://video.edu.az/>) izləmək mümkündür.

STEAM dərslərinin yayım vaxtını "Dərs vaxtı"nın hər gün paylaşılan cədvəlindən öyrənmə bilərsiniz.

Qeyd edək ki, 2019-2020-ci tədris ilinin əvvəlindən Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə təbliğinə başlanılan STEAM layihəsinin əsas məqsədi respublikanın ümumtəhsil məktəblərində təhsil alan şagirdlərdə XXI əsr bacarıqlarını — kreativlik, tənqidi düşünmə, əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, müxtəlif proqramlaşdırma dillərini tətbiq etməklə müasir İKT avadanlıqlarından istifadə edə bilmə qabiliyyətlərini yüksəltməkdir.

Prezident İlham Əliyev Sabunçu və Suraxanı rayonlarında yenidən tikilən məktəblərdə yaradılan şəraitlə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də paytaxtın Sabunçu rayonunda yenidən inşa olunan 90 sayılı və Suraxanı rayonunda 97 sayılı orta məktəblərdə yaradılan şəraitlə tanış olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev əvvəlcə Sabunçu rayonunun Ramana qəsəbəsində yerləşən 90 sayılı məktəbdə yaradılan şəraitlə tanış oldu.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, bu təhsil ocağının 1939-cu və 2002-ci illərdə inşa edilən iki korpusu sökülərək onların yerində 960 şagird yerlik yeni korpus tikilib. Məktəbin müasir tədris avadanlığı ilə təchiz olunan yeni korpusunda 40 sinif, 2 informatika, 4 əmək təlimi otağı, hərbi, musiqi kabinetləri, kimya, fizika, biologiya laboratoriyaları, kitabxana, idman və akt zalı, 2 yeməkhana yaradılıb. Bu təhsil ocağında 2006-cı ildə inşa edilən 288 şagird yerlik tədris korpusu və idman zalı da əsaslı təmir edilib.

Məktəb üçün yeni qazanxana, nasosxana, hər birinin tutumu 100 kubmetr olan 2 yeraltı su anbarı inşa edilib, həyətə sahədə abadlaşdırma, işıqlandırma və yaşıllaşdırma işləri görülüb.

Prezident İlham Əliyev Bakının Suraxanı rayonunun Əmircan qəsəbəsində yerləşən 97 sayılı orta məktəbdə yaradılan şəraitlə də tanış oldu.

Məlumat verildi ki, təhsil ocağının 1937-ci və 1970-ci illərdə inşa edilən iki korpusu sökülüb. Onların yerində 264 şagird yerlik dördmərtəbəli yeni müasir korpus tikilib. Eyni zamanda, 2007-ci ildə ibtidai siniflər üçün inşa edilən korpus əsaslı təmir olunub. Yeni tikilən və əsaslı təmir edilən korpuslarda zəruri tədris avadanlığı və vəsaiti ilə təchiz olunmuş sinif otaqları, fənn kabinetləri, laboratoriyalar, kitabxana, yeməkhana, idman və akt zalı var.

Həyətə sahəsində geniş abadlaşdırma, işıqlandırma və yaşıllaşdırma işləri aparılan məktəb üçün yeni qazanxana, nasosxana və yeraltı su anbarları inşa edilib.

Qeyd edək ki, məktəblərin tikintisi və əsaslı təmiri Azərbaycanda həyata keçirilən sosial infrastruktur layihələri çərçivəsində xüsusi yer tutur. Çünki təhsil sahəsində keyfiyyət dəyişiklikləri üçün sistemli yanaşma var və maddi-texniki bazanın təkmilləşdirilməsi yenidənqurma işləri ilə paralel aparılır.

Görülən işlər bir daha sübut edir ki, hətta pandemiyanın dünyaya, o cümlədən Azərbaycan iqtisadiyyatına təsirlərinə baxmayaraq, ölkəmizdə heç bir sosial layihə təxirə salınmır.

Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

“Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 25-ci maddəsinə və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 28 fevral tarixli 73-1 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Yoluxucu, parazitər və kütləvi qeyri-yoluxucu xəstəliklərin ömələ gəlməsi, yaxud yayılması təhlükəsi yarandıqda karantin-təşkilat, profilaktika və digər zəruri tədbirlərin görülməsi Qaydaları”na əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bütün təhsil müəssisələrində 2021-ci il 1 fevral tarixindən tədris və təlim-tərbiyə prosesinin əyani formada təşkili sanitariya-epidemioloji vəziyyətlə bağlı Azərbaycan Respublikasının baş dövlət sanitariya həkiminin və ya Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin gigiyena və epidemiologiya mərkəzlərinin müvafiq rəyləri əsasında Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin qərarına əsasən təhsil pillələri və səviyyələri üzrə mərhələli şəkildə təmin edilsin.

2. Müəyyən edilsin ki:

2.1. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən bu Qərardan 1-ci hissəsinə uyğun olaraq tədris və təlim-tərbiyə prosesinin əyani formada aparılmasının bərpası və ya dayandırılması barədə qərar qəbul edildiyi halda, tabeliyində təhsil müəssisələri olan digər icra hakimiyyəti orqanları, dövlət mülkiyyətində olan və ya paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər və özəl təhsil müəssisələrinin təsisçiləri də tabeliklərində olan təhsil müəssisələrinə münasibətdə eyni qərarlar qəbul edirlər;

2.2. xüsusi karantin rejimi dövründə təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkili Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 10 sentyabr tarixli 332 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkilinin müvəqqəti Qaydaları”na uyğun tənzimlənir.

3. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi bu Qərardan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Bakı şəhəri, 22 yanvar 2021-ci il

Tələbə-könüllülər üçün “Gəncliyin BİR həftəsi”

Təhsil Nazirliyinin “Bir” tələbə-könüllü proqramının təşkilatçılığı ilə 2 fevral-Gənclər Günü münasibətilə tələbə-könüllülər üçün “Gəncliyin BİR həftəsi” adlı tədbir keçiriləcək.

2 ildir ki, tələbə-könüllülərin yüksək marağına səbəb olan “Gəncliyin BİR həftəsi” layihəsinin məqsədi onların şəxsi inkişafının təmin olunması, dünyagörüşünün artırılması, asudə vaxtlarının səmərəli dəyərləndirilməsi, könüllülük dəyərlərinin aşılmasıdır.

28 yanvar - 1 fevral tarixlərini əhatə edən layihə çərçivəsində proqramın 6 istiqaməti (“Yaşa”, “Yaşat”, “Öyrən”, “Öyrət”, “Kəşf et” və “Zövq al”) üzrə müxtəlif təlimlər, vebinarlar, intellektual oyunlar və konsert proqramı təşkil ediləcək.

Qeyd edək ki, Təhsil Nazirliyinin “Bir” tələbə-könüllü proqramı milli könüllü platforması kimi 25 mindən çox tələbə-könüllü üzvə malikdir. Tələbələrə şəxsi inkişafı və asudə vaxtlarının səmərəli dəyərləndirilməsi üçün 6 istiqamətdə fəaliyyət göstərən proqram tərəfindən indiyədək 650-dən çox yerli, eləcə də beynəlxalq tədbirə könüllü və təşkilatı dəstək verilib. BİR könüllü olmaq istəyən tələbələr www.konullu.edu.az saytı vasitəsilə qeydiyyatdan keçə və proqrama qoşula bilərlər.

“Ali təhsil haqqında” Qanun hazırlanır

← Əvvəli səh.1

Görülən işlərin nəticəsində Azərbaycan müasir dövrün tələblərinə uyğun güclü təhsil sisteminin formalaşdığı diqqətə çatdıran parlament sədri bildirib ki, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə hazırlanmış və 2013-cü il də təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” təhsil sahəsində islahatların yeni mərhələsi olub. Bu strategiyaya uyğun olaraq müasir beynəlxalq təhsil standartlarına əsaslanaraq, Azərbaycanda təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək məqsədilə davamlı islahatlar həyata keçirilməkdədir.

Milli Məclis sədri dövlət başçısının təsdiq etdiyi “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqəbətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı”nın ali təhsilin keyfiyyətcə yeni səviyyəyə keçidini təmin etməyə yönəldiyini və bu proqramın həm ali təhsilin məzmunu və keyfiyyət göstəricilərinin beynəlxalq ikili diplom proqramları və xarici mütəxəssislərin cəlb olunması yolu ilə təkmilləşdirilməsi, həm də xaricdə doktorantura təhsili vasitəsilə elmi kadrların hazırlanmasını nəzərdə tutulduğunu vurğulayıb.

Milli Məclisin sədri diqqətə çatdırıb ki, mövcud qanunvericiliyin təhlili göstərir ki, ali təhsilin Avropa ali təhsil məkanına inteqrasiyanı sürətləndirmək məqsədilə kifayət qədər zəruri dövlət proqramlarının icrasına, “Təhsil haqqında” Qanuna dəyişiklik və əlavələrin edilməsinə baxmayaraq, ali təhsilin qanunvericilik bazası yetərincə təmin edilməyib. Ali təhsil haqqında məsələlər “Təhsil haqqında” Qanunda əsasən, bir maddədə və çox qısa formada əksini tapıb. Bu sahədə məsələlər digər normativ və hüquqi sənədlər əsasında tənzimlənir. Halbuki bu məsələlər qanunla tənzimlənməlidir. Bu, həm də Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq konvensiyaların tələbidir. Ona görə də ilk dəfədir ki, Azərbaycanda “Ali təhsil haqqında” Qanun hazırlanır.

Sonra çıxış edən Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri, İşçi Qrupun rəhbəri Bəxtiyar Əliyev bildirib ki, bu, İşçi Qrupunun ilk iclasıdır. Bəxtiyar Əliyev iclasın məqsədinin təhsil sahəsi üzrə mütəxəssislərin fikirlərinin dinlənilməsi, mövcud vəziyyətin təhlil edilməsi və on-

İşçi Qrupunun ilk iclasında qanun layihəsində nəzərə alınmalı məsələlər və təkliflər səsəndirilib

ların əsasında “Ali təhsil haqqında” Qanun layihəsinin hazırlanması olduğunu qeyd edib. “Bununla bağlı biz beynəlxalq konvensiyaları, ölkəmizin qoşulduğu bir sıra beynəlxalq sənədləri, qanunvericiliyimizi və əmək bazarını təhlil etmişik. Bu gün səsənlənən fikirlər əsasında qanun layihəsinin ilkin variantı hazırlanacaq. İşçi qrupunun növbəti iclasında qanun layihəsinin ilkin variantı müzakirə ediləcək. Qanun layihəsi hazırlanıb komitəyə təqdim edildikdən sonra onun geniş müzakirələri keçiriləcək. Komitədə müzakirələrdən sonra qanun layihəsi Milli Məclisin plenar iclasında müzakirəyə tövsiyə olunacaq”.

Təhsil naziri Emin Əmrullayev videokonfransda çıxış edərək bildirib ki, Azərbaycan təhsilinin qarşısında dayanan və mühüm məsələ olan “Ali təhsil haqqında” Qanun layihəsinin hazırlanması məqsədilə bu cür geniş müzakirənin keçirilməsi təqdirəlayiqdir. Hazırda ölkəmizdə 51 ali təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Onların 20-si Təhsil Nazirliyinin tabeliyində, 13-ü digər nazirlik və komitələrin nəzdində fəaliyyət göstərir, 11-i özəl, 7-si isə xüsusi təyinatlıdır.

Nazir hazırlanacaq qanun layihəsinin əsas məsələləri barədə məlumat verib. Təhsil naziri təhsil sisteminin iştirakçıları, ali təhsilin əlçatanlığı, təhsilin keyfiyyəti, səmərəliliyi, idarəetmə prosesi, ali təhsilin mövcud maliyyələşmə mexanizmləri, təhsilin beynəlxalq standart üzrə təsnifatı, təqəddir, tələbə kreditləri, tədris və təlim prosesi, təhsilin iqtisadiyyatı, təhsilin keyfiyyətinə nəzarət və təhsilin formaları barədə fikirlərini bölüşüb, qanun layihəsində nəzərə alınmalı olan məsələləri diqqətə çatdırıb.

Sonra çıxış edən Dövlət İmtahan

Mərkəzi publik hüquqi şəxsin Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə ali təhsil müəssisələrinə qəbul, tələbə qəbulu prosesinin ümumi qaydaları haqqında təkliflərini səsəndirib. DİM sədri beynəlxalq imtahanlar haqqında, ali təhsilin beynəlmilləşməsi haqqında, ali təhsil müəssisələrində təhsilin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi, qəbul imtahanlarında keçid ballarının aşağı salınması, qəbul planının artırılması və digər məsələlər barədə fikirlərini bildirib. Məleykə Abbaszadə hazırlanacaq qanun layihəsində bir sıra anlayışların açıqlanmasının vacibliyindən danışıb, tələbə qəbulu sahəsində statistik məlumatları diqqətə çatdırıb.

Onlayn videokonfransda çıxış edən Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvləri - İsa Həbibbəyli, Musa Qasımlı, Ceyhun Məmmədov, Etibar Əliyev, Anar İsgəndərov, Kamilə Əliyeva, Şahin Seyidzadə, Aqiyə Naxçıvanlı, Pərvin Kərimzadə və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin rektoru Ədalət Muradov hazırlanacaq qanun layihəsi barədə qeyd və təkliflərini səsəndiriblər. Çıxış edənlər distant təhsil, elmi kadrların hazırlanması, təhsildə milli-mənəvi dəyərlər, bu sahədə qarşıda dayanan vəzifələr barədə fikirlərini bildiriblər.

Onlayn videokonfransda yekun vuran Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri və İşçi Qrupunun rəhbəri Bəxtiyar Əliyev bildirib ki, iclasda cəmiyyəti narahat edən məsələlər ətrafında çox maraqlı və səmərəli müzakirələr aparılıb. Bu gün səsənlənən təkliflər əsasında “Ali təhsil haqqında” Qanun layihəsinin ilkin variantı hazırlanacaq və İşçi Qrupunun növbəti iclasında geniş müzakirə olunacaq.

Yanvarın 22-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev Xəzər TV-nin "Vaxtı gəldi" proqramının qonağı olub. Verilişdə xüsusi karantin rejimi dövründə tədrisin təşkili xüsusiyyətləri, öyrənmənin fəlsəfəsi, ictimaiyyət arasında təhsillə bağlı digər gözləntilər ətrafında müzakirələr aparılıb.

Gələcəyə inamla baxmağa daha çox motivasiya

- Fəaliyyətinə pandemiya kimi çox çətin, təzadlı bir dövrdə başlayan bir nazir kimi, eyni zamanda 30 il ərzində bu vəzifəyə təyin olunan digər insanlardan fərqli olaraq bütöv Azərbaycanın, Qarabağlı Azərbaycanın Təhsil naziri olmaq kimi şərəfli bir missiyanı, eyni zamanda məsuliyyət yükünü daşıyan bir insandan soruşmaq istəyirəm: Necəsiniz?

- Sağ olun. Hər şey yaxşıdır. Siz də, qeyd etdiyiniz kimi, bu iş kifayət qədər böyük, şərəfli bir işdir. Həm də böyük bir etimaddır. Ona görə göstərilmiş bu etimadı bacardığımız qədər doğrultmağa çalışırıq.

- Sizə uğurlar arzulayıram. Əlbəttə ki, Vətən müharibəsindən və Qarabağımızdan söz düşmüşkən, bu sualsız başlaya bilməzdik. Vətən müharibəsi bizim təhsil sistemində, təhsilimizə nə kimi ziyan vurdu?

- Bildiyiniz kimi, 44 günlük Vətən müharibəsindən danışıqda, bəlkə də onun faydalı tərəfindən danışmaq lazımdır. Çünki bu, bizim təhsilimiz üçün yeni üfiqlər açır. Mən fərşətdən istifadə edib həm Azərbaycan əsgərinə, Ordusuna, Ali Baş Komandanımıza bir daha təhsil ictimaiyyəti adından öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Çünki bu, bizim təhsilimizdə yeni bir çağım, yeni bir emosional dövrün yaranması deməkdir. Hər bir tamaşaçını bu böyük zəfərlə bağlı təbrik etmək istəyirəm. İnanıram ki, bu, bizim hər bir təhsil iştirakçısına öz davranışını də-

Təhsilimiz üçün

Emin Əmrullayev: "Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası təhsil sistemi və təhsil işçiləri olaraq bizim qarşımızda böyük imkanlar açır"

üzə qaldıq və Azərbaycan ordusunun əks-hücum həmləsi ilə Vətən müharibəsi başladı. Bizim üçün artıq müharibənin ilk günlərində müəyyən mənada müharibə zonasından, cəbhə xəttindən uzaqda olan mülki əhalinin, o cümlədən məktəblərimizin raket atəşinə tutulması, təbii ki, bütün sərhəd bölgələrində və həmin əraziyə yaxın bölgələrdə olan məktəblərdə tədrisi həyata keçirməyi mümkün etdi. Bu, öz-özlüyündə hardasa 300 mindən artıq şagird, səh

müharibəsində iştirak etdi. 20 nəfər təhsil işçisi arasında şəhidlərimiz var. 10 nəfər məktəblimiz, təəssüf olsun ki, Gəncə, Naftalan, Bərdə şəhərlərinə olan raket hücumları nəticəsində həlak olub. Allah onlara da rəhmət etsin!

Təbii ki, bu itkilərin fonunda təhsil sisteminin distant olaraq davam etdirilməsinə çalışırıq. Yəni, düşünürəm ki, kifayət qədər mürəkkəb, ancaq qürurverici və şərəfli, tarixi bir dövrün şahidi olduq. Və bir daha qeyd edim ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası və 30 ilə yaxın davam etmiş bir münaqişənin sona yetməsi təhsil sistemi və təhsil işçiləri olaraq bizim qarşımızda böyük imkanlar açır. Bu, birmənalıdır. Və buna görə bir daha hər birimizi bu münasibətlə təbrik etmək istəyirəm.

Təhsil sistemi üçün əlavə dəyər

- Çox sağ olun. Əlbəttə ki, hələ qarşıda çox irimiqyaslı işlər var. İşğaldan azad olunan torpaqlarımızda həyata keçiriləcək işlər barədə bu gün danışmaq, yəqin ki, mümkün deyil. Qarşıdakı aylarda bir sıra məsələlər həllini tapınca biz öncə o xəbərləri, məlumatları sizdən də alacağıq. O ki qaldı artıq keçən ildən tətbiq olunan hibrid təhsil formasına, bu, format özünün müsbət və mənfi cəhətləri ilə bizim üçün də yeni idi. Təhsil sistemi üçün də yeni idi. Pandemiya bitəndən sonra bu tədris metodumu saxlamaq kimi bir niyyətiniz varmı? Ümumiyyətlə, növbəti illərdə bu hibrid formatı ibtidai siniflər üçün də, xüsusilə bəlkə qış aylarında və hər hansı bir digər virus xəstəlikləri olarsa tətbiq olunacaqmı? Məsələn, qrip və ya digər soyuqdəymə kimi epidemiyalar zamanı tətbiq oluna bilərmə?

- İlk növbədə, onu qeyd edim ki, pandemiya ilə üz-üzə qalmaqla bağlı təkcə bizim təhsil sistemi bir yana, dünyanın inkişaf etmiş bir sıra ölkələrinin təhsil sistemlərinin də bununla

bağlı böyük planları yox idi. Bu, presedenti olmayan bir hadisədir. Təbii ki, mart ayından məktəblər bağlandıqda mən əminəm ki, hamı ümid edirdi aprel ayında məktəblər açılacaq. Daha sonra əminlik yarandı ki, məktəblər may ayında açılar. Daha sonra sentyabr ayı... Bu minvalla biz artıq yanvar ayının sonlarına doğru gedirik və fevral ayının 1-də yalnız qismən ibtidai siniflərdə tədrisin əyni formata açılmasını biz elan etdik. Bu, böyük bir dövrdür.

əlavə dəyər yaradır. Çünki bu, hər hansı növbəti kiçik müddətli olsa da, krizis vəziyyətlərdə bizim artıq alət çeşidimiz çoxdur, müəllimlərimiz hazırlıqlıdır. Eyni zamanda, mənə, biz təhsil iştirakçılarımıza, şagirdlərə, müəllimlərimizə, valideynlərimizə o dövrün geniş anlamda emosional, psixoloji təsirləri ilə bağlı çox danışmalıyıq. Çünki bu, öz-özlüyündə asan bir dövr deyil. Bunu mənə, hamı öz ailəsində, fərqi yoxdur, hansı müxtəlif tipli problemlərlə, suallarla üzləşirlər. Mənə, biz bu dövrdən birlikdə çıxmağın, yeni birlikdə güclü olmağın dəyərən söykənməliyik. Təbii ki, təhsilə dəyən zıyan, təhsilin keyfiyyəti baxımından biz nə qədər geriləmişik, harada geriləmişik, bu barədə danışmaq hələ tezdir. Çünki məktəblər geri qayıtmalıdır ki, biz bu ölçmələri aparaq.

Xüsusilə, ucqar kəndlərdə və nisbətən paytaxtdan daha uzaq olan rayon mərkəzlərindən aralı olan yerlərdə

Eyni zamanda, bizim ailələrdən və yaxında olan hər bir adamdan gözləntilərimiz var ki, bu mürəkkəb vəziyyətdə daim təhsilalanlara dəstək və dəyər olsunlar. Bu, olduqca çox vacibdir. Çünki məktəb təhsil sisteminin yalnız bir hissəsidir. Uşaq öz həyatının başqa bir dövrünü evdə, öz valideynləri ilə yaşayır, qonşuluqdakı insanlarla yanaşı yaşayır və istər-istəməz onlardan da öyrənir, onlardan da hansısa vərdişləri götürür, dəyərləri qavrayır və s.

Amma, ümumilikdə, bu məsələdən savayı, qürur hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, bizim təhsil işçilərimizin böyük bir qismi - 20 məktəb direktoru olmaqla 600-dən artıq təhsil işçisi də Vətən müharibəsində iştirak etdi. 20 nəfər təhsil işçisi arasında şəhidlərimiz var. 10 nəfər məktəblimiz, təəssüf olsun ki, Gəncə, Naftalan, Bərdə şəhərlərinə olan raket hücumları nəticəsində həlak olub. Allah onlara da rəhmət etsin!

yişməyə, yeni bir gələcəyə inamla baxmağa daha çox motivasiya yaradacaq. Bu, birmənalıdır. Amma, təbii ki, hər bir müharibədə olduğu kimi, bizim də itkilərimiz oldu. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin.

"Qürurverici və şərəfli, tarixi bir dövrün şahidi olduq"

Təhsil sistemi sentyabr ayından başlayaraq pandemiya şəraiti olduğundan onsuz da kifayət qədər bir çox çağırışla üz-üzə qalmışdı. Sentyabr ayının 15-dən biz uzunmüddətli fasilədən sonra qismən də olsa, təhsili bərpa edə bildik. Çünki 3 mart tarixindən sonra təhsil müəssisələri fəaliyyətini distant formaya keçirmişdi. Həmin tarixdən, yəni, sentyabrın 15-dən cəmi 12 gün sonra biz düşmənin aqressiyası ilə üz-

etmirəmsə, 1150-yə yaxın məktəb demək idi. Hazırda müharibə dövründə bu və ya digər şəkildə dağıntılara məruz qalmış 54 məktəbimizin bərpası üzrə aidiyyəti hökumət qurumları ilə birlikdə işləyirik. Düşünürəm ki, bu məktəblər də əksəriyyəti ibtidai siniflər üçün əyani təhsilin başlayacağı 1 fevral tarixinə hazır olacaq. Bəzilərinə dağıntılara daha böyük olduğuna görə biz artıq yerində müvafiq qərarların verilməsi üzrə işlər görürük. Bu işlər çərçivəsində şagirdlərin ya qonşu məktəblərdə müvəqqəti yerləşdirilməsi, yaxud da həmin məktəblərin hansısa otaqlarının müvəqqəti olaraq təmir edilməsi və daha sonra daha dayanıqlı həll yollarının tapılması ilə bağlı tədbirlər görülür. Amma, ümumilikdə, bu məsələdən savayı, qürur hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, bizim təhsil işçilərimizin böyük bir qismi - 20 məktəb direktoru olmaqla 600-dən artıq təhsil işçisi də Vətən

təhsilalanların üzlaşdığı situasiya, bizi daha çox narahat edir. Məhz bu səbəbdən biz ilk günlərdən teledərslər modelini seçdik ki, heç olmasa, həmin şagirdlərimizin internetə çıxışı olmasa da, teledərslərə çıxışı olsun. Bu gün həm də Azərbaycanda bütün şagirdlər dərsliklərlə pulsuz təmin olunur. Bu da minimal vəsait olaraq başa düşülür. Eyni zamanda, bizim ailələrdən və yaxında olan hər bir adamdan gözləntilərimiz var ki, bu mürəkkəb vəziyyətdə daim təhsilalanlara dəstək və dəyər olsunlar. Bu, olduqca çox vacibdir. Çünki məktəb təhsil sisteminin yalnız bir hissəsidir. Uşaq öz həyatının başqa bir dövrünü evdə, öz valideynləri ilə yaşayır, qonşuluqdakı insanlarla yanaşı yaşayır və istər-istəməz onlardan da öyrənir, onlardan da hansısa vərdişləri götürür, dəyərləri qavrayır və s.

yeni üfüqlər

← Əvvəlki səh.4

Bu baxımdan, mən deyirdim ki, ev mühitinin çəkisi məktəb mühitinin çəkisinə nisbətən daha çox artıb, çünki məktəb distantdır. Əvvəl, deyə bilmərəm, bu 50 -50 faiz nisbətində idi və ya hansısa digər çəki ilə ölçülürdüsə, amma bu gün həmin pay daha çox evin üzərinə düşür. Ola bilər, valideynin üzərinə düşür. Təbii ki, mən müəllimlərimizə bir daha, fürsətdən istifadə edib təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Çünki bu gün artıq 120 mindən artıq müəllimimiz vahid elektron platformada qeydiyyatdan keçib. Gün ərzində, həftə ərzində aktiv istifadəçilərin sayı - müəllimli-şagirdli bir milyondan çoxdur.

Bunların gələcəkdə istifadəsi, təbii ki, mümkündür. Çox sadə bir nümunə verim. Müəllimlərin işə qəbulu özü ayrı-ayrılıqda bir proses idi. Bildiyiniz kimi, bu, 50 mindən artıq müəllimi, insanı özündə birləşdirən bir prosesdir. Əvvəllər bu, yalnız paytaxtda keçirilirdi. Bu il Təhsil Nazirliyi bu prosesi 32 bölgədə sıxlıq nəzərə alınmaqla keçirdi. Və yaxşı xəbərimiz ondan ibarətdir ki, yay aylarında bu prosesdə bir dənə də olsun yoluxma qeydə alınmadı. Biz bu təcrübədən gələcəkdə də istifadə edib insanların ən azı əziyyət baxımından rayonlardan, bölgələrdən Bakıya gəlməsinin qarşısını almaq üçün həmin prosesi - 50 mindən artıq insanı özündə əhatə edən bir prosesi bölgələrdə təşkil etməyi düşünürük. Eyni zamanda qeyd etdiyiniz kimi, bəzi hallarda son dövrlərdə havaların kəskin soyuqlaşması, güclü küləkli vaxtlarda bir günlük və ya qısamüddətli təhsil saxlanılır, bu dövrdə də distanz təhsildən istifadə edilə bilər. İnanıram ki, distanz təhsil baxımından, öyrənmək imkanları baxımından ali təhsil üçün biz

lar sırasında məhz bunun altından iki xətt çəkərək qeyd etmək lazımdır ki, çətinliklərlə yanaşı, üstünlükləri də var - zaman itirmirik, müəyyən mənada maddi vəsaitimizə qənaət eləmiş oluruq. Sadəcə rahat oturduğumuz yerdən dünyanın istənilən nöqtəsində ikinci təhsil, qiymətli təhsil ala bilirik. Yəni, bunun üstün cəhətləri çoxdur. Xüsusilə ona görə ki, böyütdüyümüz nəsil artıq XXI əsrə hazır olmalıdır. XXI innovasiya əsrindən baş çıxara bilməlidir..

- Birmənalı olaraq. Mən istərdim ki, bir məqamı vurğulayım ki, bəzən cəmiyyətdə yanlış bir mövqə yaranır və yaradılır. Bu gün distanz təhsil verilmiş şəraitdə yeganə çıxış yoludur, bunu xüsusi vurğulamaq istəyirəm, başqa həll yolumuz teledərslərdir, bu da distanz təhsilin bir formasıdır. Yəni, başqa yolumuz varsa və biz ondan isti-

yaxşı hekayəyə çevirməyi bacarmalıyıq. Mənə elə gəlir ki, bütün dəyişikliklərin mahiyyəti elə bundan ibarətdir.

Öyrənmə məqsədli olmalıdır

- Amma siz deyirsiniz ki, həm yaxşı, həm pis hekayə tərzləri. Təbii ki, bu, belədir. Xüsusilə ibtidai siniflərdə təhsil alan uşaqlar, birinci sinif gedən və sinif həyatına yenidən öyrənməyə başlayan, parta arxasında əyləşərək fikrini müəllimə cəmləməyi yenidən öyrənən uşağı kompüter qarşısında əyləşdiririk. Onların kamera vasitəsilə, bir-biri ilə danışmadan, kompüterdən diqqətini ayırmadan yalnız dərsə fokuslanması və vədişlərə yiyələndirilməsi çox çətin olur. Bunu bizi izləyən və övladları təhsil alan hər kəs təsdiqləyə bilər. Bəzən texniki nasazlıq, internetin sürətinin azalması, uşağın kompüterini idarə edə bilməməsi və s. bir çox səbəblərdən müəyyən geriləmə hiss olunacaq və yaxud olunur. Həmin o geriləməni aradan qaldırmaq, onun diaqnostikasını aparmaq üçün, belə demək mümkünsə, hansısa bir layihələr, çıxış yolları, tədbirlər planı düşünülüb mü?

- Birinci onu qeyd edim ki, mənim də birinci sinif gedən övladım var. Və həmişə bunu qeyd etmişəm. Digər övladım isə məktəbəqədər yaşındadır. Bu, öz-özlüyündə izləmə baxımından kifayət qədər maraqlı bir prosesdir. Çünki həqiqətən çox çağırışlı bir məsələdir. O mənada ki, problemlidir. Yəni, siz qeyd etdiyiniz kimi, həmin o avadanlıqdan istifadədə və yaxud, işıqlar sönmə bilər, bəzən hava soyuq olanda müxtəlif problemlər ola bilər. Bunun gerilmə və yaxud irəliləmə olması ilə bağlı müəyyən ölçmələr aparmaq lazımdır. Yəni emosiyalarımıza, hansısa gümanlara yox, faktlara, ölçmələrə, elmə inanmalıyıq. Hazırda bununla bağlı, milli qiymətləndirmənin aparılması ilə bağlı planlar var. Amma uşaqlar məktəbə qayıtsın ki, biz bunları edə bilək. Başqa formatlar da düşünə bilərik. Amma, mənim inandığım budur ki, bizim daha çox fokuslanmalı olduğumuz məsələmiz, xüsusilə ibtidai təhsildə, uşaqların sosial-psixoloji, social-emotional inkişafıdır. Yəqin ki, ümumiyyətlə, mənim düşüncəmə görə, məktəb insanın sosial-emotional inkişafını irəli aparan bir yer olmalıdır. Yəni, normal, emosiyaları yerində olan,

emosional intellekti inkişaf etmiş, öz emosiyalarını idarə edə bilən bir vətəndaş yetişdirmək də məktəbin qarşısında duran vəzifələrdən biridir. Çünki biz bəzi hallarda, bunu sosial mediada da görürük, insanların emosional gərginliyi bu və ya digər formada, təəssüf ki, ümumiyyətlə, kənarında olan neqativ yükü artırmağa xidmət edir. Yəni bu emosional intellektin, emosiyaların idarə olunması, motivasiya, başqa, belə deyək, psixoloji faktordur.

Ümumiyyətlə, öyrənməklə motivasiya arasında çox böyük əlaqə var. Və mən bu sözü bir dəfə demişəm. İstərdim ki, bir də o fikrə qayıdım. Çünki onu bir qədər məcrasından çıxarıb başqa cür təqdim etdik. Məsələn, mənim dediyim ondan ibarətdir ki, öyrənmə məqsədli olmalıdır. Yəni valideyn, əgər öz övladına hansısa öyrənmə imkanları yaratmaq istəyirsə, mütləq o öyrənmənin məqsədini övladına

Məqsədyönlü öyrənmənin, çalışqanlığın faydası böyükdür

Tədqiqatlar onu göstərir ki, buna məqsədyönlü brauzinq deyirlər, yalnız məqsədyönlü şəkildə internetdən istifadə təhsilin, şagirdin nailiyyətlərinə müsbət təsir göstərir. Yəni, biz hər hansı bir məqsədsiz şagirdə internet və avadanlıq verəndə onun riyaziyyat, tarix, kimya bilikləri artmır. Mən ümid edirəm ki, mənim bu fikirlərim yenə də bu şəkildə bildirilməyəcək ki, məktəbdə internet lazım deyil. Təbii ki, məktəbdə internet lazımdır. Uşaq internetdən istifadə etməlidir. Amma bu zəruri şərtidir, kafi şərt deyil. O mənada ki, bu halda şagirdlərimizin, insanın öyrənməsinə müsbət təsir edir, şagird internetdən hansı məqsədlə istifadə etdiyini aydın şəkildə başa düşür. Məsələn, orada hansısa araşdırma aparır, hansısa məlumatı araşdırır. Yəni, ona görə də, yenə də altından xətt çəkib demək istəyirəm ki, məqsədyönlü öyrənmənin, çalışqanlığın faydası böyükdür. Mən arzu edirəm ki, şagirdlərimiz bacardıqca daha çox məqsədyönlü fəaliyyətlə məşğul olsun. Daha çox oxusunlar, ancaq məqsədli oxusunlar. Yəni məqsəd sözü burada önəmli sözdür. Məqsədsiz çox çalışmaqın başqa bir tipi ola bilər, hesab edin ki, siz idmanla məşğulsunuz. Amma idmanla niyə məşğul olduğunuzu bilmirsiniz, bunu sağlamlıq üçün edirsiniz, yarısa hazırlaşmaq üçün edirsiniz, yoxsa artıq çəkidən xilas olmaq istəyirsiniz. Yəni, hər bir məqsəd müəyyən olunanda ona uyğun idman hərəkətləri də fərqlidir. Oxuyan şagirdin çalışmaqda ayırdığı saatlar məqsədlə əlaqəli olanda bu daha uğurlu olur, nəinki məqsədsiz fəaliyyət. Şagird sadəcə məcbur edilir ki, o kitabı açıb hardasa oturub oxusun. Oxumağa imitasi-

Bu gün distanz təhsil verilmiş şəraitdə yeganə çıxış yoludur, bunu xüsusi vurğulamaq istəyirəm, başqa həll yolumuz teledərslərdir, bu da distanz təhsilin bir formasıdır. Yəni, başqa yolumuz varsa və biz ondan istifadə etmiriksə, bu, ayrı bir mövzudur. Amma mənə elə gəlir ki, onu bu gün daha yaxşı etməyi öyrənməlik. Yaranmış zərurətə görə mənə elə gəlir ki, 11 ay ərzində müəllimlərimiz də, valideynlərimiz də, ailələrimiz də, uşaqlarımız da bunu daha yaxşı etməyi öyrənilər.

böyük bir üfüqlər açmışıq. Yəni bu müsbət cəhətlər və mənfə cəhətlər, hər ikisi bizim üz-üzə qaldığımız situasiyadır. Və təbii ki, biz birlikdə bu proseslərin müəyyən həllinə və günbəgün daha yaxşı olmasına çalışırıq.

Yaxşı hekayəmizə baxıb qürur duyub sevinməliyik

- Ümumiyyətlə, böyük bir təbəqə və ya müəyyən bir yaş qrupu üçün bu vədişlərə yiyələnmək, yenilikləri əxz etmək çox çətinidir. Dünya artıq rəqəmsallaşmağa doğru gedir, bir çox beynəlxalq səviyyəli tədbirlər məhz rəqəmsal platformaya keçir. Bunun üstün cəhətləri, təbii ki, çoxdur. Həm vaxt, həm enerji itkisi baş vermir, yəni məsafələri daha da qısaltmaq, zamanı daha da yaxınlaşdırmaq imkanımız olur. Əslində distanz təhsilin də yaratdığı imkan-

fadə etmiriksə, bu, ayrı bir mövzudur. Amma mənə elə gəlir ki, onu bu gün daha yaxşı etməyi öyrənməliyik. Yaranmış zərurətə görə mənə elə gəlir ki, 11 ay ərzində müəllimlərimiz də, valideynlərimiz də, ailələrimiz də, uşaqlarımız da bunu daha yaxşı etməyi öyrənilər. Yəni, biz 2020-ci ilin yanvar ayında distanz təhsillə bağlı sifra yaxın və ya sifirdən bir az irəlində olan bir vəziyyətdə idiksə, təbii səbəblərə görə, 2021-ci ilin yanvarında bir həftə ərzində 6 milyondan artıq distanz təhsil verə bilən bir sistemik. Təbii ki, orada keyfiyyət problemləri var, orada narazı insanlar var, burada giley-güzar var. Amma yenə də deyirəm, burada yaxşı xəbərlər də var. Bu hər iki hekayə bizim hekayəmizdir. Həm yaxşı hekayə, həm də yaxşı olmayan hekayə, nə qədər ki yaxşı olmayan hekayədən giley-güzar ediriksə, bir o qədər də yaxşı hekayəmizə baxıb qürur duyub sevinməliyik. Yavaş- yavaş bu hekayəni

Ümumiyyətlə, öyrənməklə motivasiya arasında çox böyük əlaqə var. Və mən bu sözü bir dəfə demişəm. İstərdim ki, bir də o fikrə qayıdım. Çünki onu bir qədər məcrasından çıxarıb başqa cür təqdim etdik. Məsələn, mənim dediyim ondan ibarətdir ki, öyrənmə məqsədli olmalıdır. Yəni valideyn, əgər öz övladına hansısa öyrənmə imkanları yaratmaq istəyirsə, mütləq o öyrənmənin məqsədini övladına aşkarlamalıdır. Bu, müəllim üçün də önəmlidir.

aşkarlamalıdır. Bu, müəllim üçün də önəmlidir. Yəni, tədris prosesinin məqsədi öyrənən adama məlum deyilsə, həmin adamın motivasiyası yoxdursa, yəqin ki, öyrənmə baş vermir. Mən bunu hansı formatda demişdim? Yəni, bir çox valideynlər öz övladlarını səhər bir məşğələyə, günorta o biri məşğələyə və yaxud, daha sonra başqa bir repetitorun yanına göndərirlər. Amma məqsədlə bağlı onunla çox az söhbət edirlər. Yəni, uşaq şahmat dərslərində oturduğunu, niyə məktəbə getdiyini başa düşürsə, böyük ehtimalla öyrənmənin keyfiyyəti aşağı düşür. Yəni, mən bunu demək istəyirdim. Təəssüf ki, bu, belə təqdim edilmişdi ki, “Təhsil naziri deyir ki, öyrənmək olmaz”. Amma mən sadəcə onu demək istəyirəm ki, məqsədli öyrənmə çox vacib məsələdir. Başqa bir misal verim. Məsələn, təhsil və internetdən istifadə.

yası yaransın. Ona görə, mən zaman-zaman, təəssüf ki, müşahidə edirəm ki, fikirlər noyə görə bir az məcrasından çıxarılıb başqa formada təqdim edilir. Amma nəzəriyyə dəyişir. Nəzəriyyə bunu deyir ki, məqsədyönlü internetdən istifadə, məqsədyönlü tədris, məqsədyönlü çalışqanlıq daha faydalıdır, nəinki məqsədsiz, yaxud məqsədləri aydın olmayan və məqsədləri dumanlı olan fəaliyyət və ya çalışmaq, oxumaq, yaxud başqa bir iş. Yəni, sözümlərin canı ondan ibarətdir ki, İKT-dən istifadə, innovasiyalar bunlar hamısı alətlərdir. Yəni, biz alətlərlə məqsədləri qarışdırmamalıyıq. Şagirdlərimiz çox açıq şəkildə izah etməliyik ki, onlar məktəbdə niyə gəlir? Məqsəd nədən ibarətdir? Həm ictimaiyyət, həm də Təhsil Nazirliyi olaraq bu istiqamətdə görüləcək külli miqdarda işimiz var deyə düşünürəm.

(Ardı var)

Nazir Beynəlxalq Təhsil Günü ilə bağlı tvit paylaşılıb

Təhsil naziri Emin Əmrullayev 24 yanvar- Beynəlxalq Təhsil Günü münasibətilə şəxsi "Twitter" hesabında paylaşım edib.

Nazir qeyd edib ki, Davamlı İnkişaf Məqsədlərinin əldə olunması axtarışında olan qlobal təhsil yalnız COVID-19 pandemiyasından əziyyət çəkdiyi halda, Ermənistanın hücumları nəticəsində Azərbaycanda 20 müəllim, 10 şagird dünyasını dəyişib, 16 şagird yaralanıb və 60 təhsil müəssisəsi dağıdılıb.

Nazir tvit paylaşımına dövrünün nümunəvi maarif ocağı sayılan Şuşa Realnı Məktəbinin erməni işğalından əvvəl və sonrakı vəziyyətinə dair foto da əlavə edib.

Qeyd edək ki, məşhur Azərbaycan yazıçıları Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev və Yusif Vəzir Çəmənəminli bu məktəbin məzunu olub.

1992-ci ilin may ayında Şuşa şəhəri işğal edildikdən sonra erməni vandalları Realnı Məktəbini yandıraraq xarabazara çeviriblər.

Türkiyənin Milli Təhsil nazirindən azərbaycanlı həmkarının tvit paylaşımına dəstək

Türkiyə Respublikasının Milli Təhsil naziri Ziya Selçuk Azərbaycanın Təhsil naziri Emin Əmrullayevin Beynəlxalq Təhsil Günü münasibətilə şəxsi "Twitter" hesabında paylaşımına dəstək nümayiş etdirib.

Ziya Selçuk həmkarının sözügedən tvitini şəxsi hesabında paylaşaraq bu sözləri qeyd edib: "Hər hansı bir uşağın təhsildən geri qalmaması və Davamlı İnkişaf Məqsədlərinin əldə edilməsi axtarışında olan qlobal təhsil hədəflərinə çatmaq üçün pandemiya, müharibələrə və qarşıdurmalara qarşı kollektiv məsuliyyət və həmrəylik nümayiş etdirilməlidir".

Qeyd edək ki, Təhsil naziri Emin Əmrullayev paylaşımında, "Davamlı İnkişaf Məqsədlərinin əldə olunması axtarışında olan qlobal təhsil yalnız COVID-19 pandemiyasından əziyyət çəkdiyi halda, Ermənistanın hücumları nəticəsində Azərbaycanda 20 müəllim, 10 şagird dünyasını dəyişib, 16 şagird yaralanıb və 60 təhsil müəssisəsi dağıdılıb", - deyə bildirib.

Nazir tvit paylaşımına dövrünün nümunəvi maarif ocağı sayılan Şuşa Realnı Məktəbinin erməni işğalından əvvəl və sonrakı vəziyyətinə dair foto da əlavə edib.

Məktəblər açılır

Valideynlərin övladının yalnız distant formada tədrisini davam etdirməsinə istəməsi hüququ da var

mək üçün yeganə meyar isə şagirdin qiymətidir”

V.Yaqublunun sözlərinə görə, bu prosesdə ictimai münasibət də önəmlidir: “Dərsləri mütəmadi və yüksək keyfiyyətlə keçən müəllimlərin mənəvi reytingi də artır. Həm şagirdlər, həm də valideynlər arasında həmin müəllimlərin xüsusi çəkisi var. Məncə, bu, ən böyük qiymətləndirmədir. Tədris əyani formaya keçəndən sonra bu müəllimlərin şagirdləri yüksək nəticə əldə edəcəklər”.

Qiymətini dəyişmək üçün yeni şans

Onlayn tədris formasında aparılan qiymətləndirmədən narazı olanlara qiymətini dəyişmək üçün yeni şans verəcək. 2020-2021-ci tədris ilinin birinci yarımillik qiymətlərindən narazı qalan şagirdlərin qiymətlərinin yaxşılaşdırılması üçün yenidən qiymətləndirmədən keçə biləcəklərini deyən V.Yaqublunun sözlərinə görə, həmin şagirdlər üçün fevral ayı ərzində məktəbdə imkan yaradılacaq: “Növbəti aydan məktəblərdə tədris başlanacaq. Həmin vaxtlarda bu şagirdlər sosial məsafə və sıxlığı gözləməklə imtahan verə bilərlər”.

Bu məqsədlə apelyasiya komissiyası fəaliyyət göstərəcək.

Məktəblər koronavirusla mübarizəyə hazırdır

Beləliklə, gələn həftədən məktəblər qapılarını öz şagirdlərinin üzünə açır. Məktəblərin bu həssas dönmədən sağlamlıq çıxması üçün görülən tədbirlərdən Təhsil nazirinin müşaviri Rüstəm Ağayev danışdı.

Sentyabr ayından bu günə qədər 14758 şagird, 7090 təhsil işçisi yoxlama qeydə alındığını bildiren müşavir koronavirusun qarşısının alınması üçün məktəblərdə bütün zəruri tədbirlərin görülməyini deyib. Belə ki, hər gün məktəblərdə şagirdlərin və müəllimlərin hərəkətinin ölçülməsinə, ara məsafəsinin qorunmasına, gigiyena qaydalarına riayət olunmasına ciddi nəzarət olunacaq. Bədənin temperaturunda yüksəlmə müşahidə olunanlar dərhal izolyasiya ediləcək və bəzələrində zəruri tədbirlər görülməlidir.

Bir sözlə, gələn həftədən təhsil müəssisələri şagirdlərini həm qoruyub, həm də məktəbdə təhsil almaq hüququnu bərpa etməyə çalışacaq. Buna baxmayaraq, valideynlərin övladının yalnız distant formada tədrisini davam etdirməsinə istəməsi hüququ da var.

Ruhıyyə DAŞSALAHLI

Dərslər mərhələli başlayır

Təhsil və ictimaiyyət nümayəndələri bu qərarı dəstəkləyirlər

Ölkəmizdə fevralın 1-dən ümumi təhsil müəssisələrində ənənəvi dərslər mərhələli şəkildə başlayır. Böyük əksəriyyət təhsilin ənənəvi formasının tam bərpasını səbir-sizliklə gözləyir. Lakin pandemiya şəraiti hələ davam edir. Dərslərin təşkilində növbəlik məhz mövcud vəziyyətdə ehtiyatlı davranmağa, eyni zamanda müşahidəyə imkan yarıdır. Təhsil və ictimaiyyət nümayəndələri məktəblərin açılması ilə bağlı nə düşünürlər?

Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuramın sədri, professor Şahlar Əsgərov ənənəvi dərslərin başlanmasını müsbət hal kimi dəyərləndirib: “Bu qərar verildikdə, əlbəttə ki, müəyyən qaydalar da tərtib olunub. COVID-19 virusunun aşağı yaş qrupları üçün təhlükə ehtimalının az olması artıq dünyəvi səhiyyə mütəxəssisləri tərəfindən təsdiqlənib. Buna görə də dərslərin də məhz I-IV siniflər üzrə təşkilə məntəqlidir. Lakin, məktəblərin üzərinə böyük öhdəlik düşür. Məktəb kollektivi nəzarəti gücləndirməli, şagirdlərə də izah olunmalıdır ki, xüsusi gigiyenik qaydalara riayət etsinlər. İnsanlarımız da bir-birinə qarşı ictimai yerlərdə məsuliyyətlə davranmalıdır. Hamımız həm də təhsilin geniş bərpası üçün əlimizdən gələni etməliyik. Təbii ki, sağlamlıq çox önəmlidir, ancaq təhsil almaq da ən azı sağlamlıq qədrə vacibdir. Ümid edirəm, sonrakı həftələrdə yuxarı sinif şagirdləri də məktəblərə qayıda biləcəklər”.

Millət vəkili mövcud şəraitdə ənənəvi təhsilin təşkilində əsas prinsiplərin mərhələlilik, siniflərin tədricən açılması, insanların sağlamlığının qorunması olduğunu vurğulayıb: “Xüsusi karantin rejimində tətbiq olunan qaydalara düzgün əməl edərək, digər siniflərin də növbəti həftələrdə yenidən məktəbə qayıdacağına inanıram. Ümid edirəm ki, məsuliyyətli davranmaqla, birlik göstərməklə virusun tam bitməsinə nail olacağıq, onu sadəcə keçmiş tarix kimi xatırlayacağıq”.

Milli Məclisin üzvi Şahin Seyidzadə məktəblərin açılmasını, ənənəvi dərslərin başlanılması qərarını dəstəklədiyini ifadə edib: “Bu xəbər cəmiyyət arasında da sevincə qarşılandı. Bildiyiniz kimi, ibtidai təhsil səviyyəsində oxuyan şagirdlər üçün distant təhsilə adaptasiya daha çətinidir. Onların yaxşı təhsil alması üçün

əlbəttə, məktəb mühiti əvəzsizdir. Lakin unutmamalıyıq ki, pandemiya davam edir, xüsusən məktəb kollektivi, eyni zamanda valideynlər də çalışmalıdır ki, uşaqların gigiyenik qaydalara riayət etməsi ilə bağlı diqqətli olsunlar”.

Millət vəkili mövcud şəraitdə ənənəvi təhsilin təşkilində əsas prinsiplərin mərhələlilik, siniflərin tədricən açılması, insanların sağlamlığının qorunması olduğunu vurğulayıb: “Xüsusi karantin rejimində tətbiq olunan qaydalara düzgün əməl edərək, digər siniflərin də növbəti həftələrdə yenidən məktəbə qayıdacağına inanıram. Ümid edirəm ki, məsuliyyətli davranmaqla, birlik göstərməklə virusun tam bitməsinə nail olacağıq, onu sadəcə keçmiş tarix kimi xatırlayacağıq”.

Pedaqoji elmlər doktoru, professor Hikmət Əlizadə də məktəblərin mərhələli şəkildə açılmasını müsbət dəyərləndirib: “Xüsusən aşağı siniflərdə təhsil alan şagirdlər distant təhsildə xeyli əziyyət çəkirlər, öyrənmə imkanları məhduddur. Ona görə dərslərin tədricən bu sinif kateqoriyası üzrə başlanılması məqsədəuyğundur. Əlbəttə, bu davamlılığı təmin etmək üçün məktəblərdə gigiyena qaydaları ilə bağlı ciddi maarifləndirmə işləri aparılmalıdır. Xəstəliyin inkişaf dinamikası da izlənilməlidir. Düşünürəm ki, məsuliyyətli olmaq, qaydalara əməl edə bilsək, təhsilin tam təşkilinin bərpasına nail olacağıq”.

Xatırladaq ki, fevralın 1-dən Bakı, Sumqayıt şəhərləri və Abşeron yarımadası, eləcə də bütün ölkə ərazisində ibtidai siniflər, məktəbəqədər hazırlıq qrupları və icma əsaslı məktəbəqədər qrupların əyani təhsili qismən başlayır. Böyük şəhərlərdə həftədə 3, digər bölgələrdə sıxlıq imkan veridicə həftədə 4 və ya 5 dəfə olmaqla tədrisin bərpa olunması ilə bağlı qərar verilib.

Gülnar İLHAM

← Əvvəlki səh.1

“Əsas vəzifəmiz tələsik açılışa gedib, tələsik bağlanışa getməməkdir”

Təhsil naziri prosesin necə keçəcəyi ilə bağlı geniş məlumat verib. “Əsas vəzifəmiz tələsik açılışa gedib və tələsik bağlanışa getməməkdir”, - deyən nazirin sözlərinə görə, ibtidai sinif şagirdləri ilə başlayan məktəbə qayıdış prosesi kifayət qədər ehtiyatla həyata keçiriləcək. Nazir qeyd edib ki, indiki mərhələdə dərslərin həftədə 3 dəfə olmaqla bərpası zərurətdən irəli gəlir. Məhz zərurətin diqqəti ilə təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti mərhələli şəkildə bərpa olunacaq: “Tədris iri şəhərlərdə həftədə 3 dəfə, digər rayonlarda isə həftədə 4 və 5 dəfə olmaqla bərpa olunacaq”.

Qeyd edək ki, dərslərdə sıxlıq ehtimalını nəzərə alaraq Nazirlik fiziki tərbiyə dərslərinin əyani tədrisinin dayandırılmasını tövsiyə edib. Sadəcə sinifdə sıxlığa deyil, ümumiyyətlə, məktəbdə sıxlığa diqqət çəkən Təhsil naziri yarana biləcək problemlərə toxunub. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan da 311 sinifdə, başqa sözlə, siniflərin 0.4 faizində şagird sayı 40-dan çoxdur: “Bu siniflər bizim

üçün tədrisin bərpası ilə bağlı problem yarada bilər”.

Emin Əmrullayev bildirib ki, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlarla bağlı evdə təhsil məsələsinə də fərdi qaydada baxılır. Ancaq burada sıxlıq olmadığı üçün problem yoxdur. Xüsusi təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin bərpası çox ciddi sanitariya qaydalarına əməl edilməklə mümkündür.

Ali təhsil müəssisələrinə gəlinə, burada daha çox nəzəri dərslərin distant saxlanması, praktik məşğələ, laboratoriya işləri tələb edən dərslərin əyani formada keçirilməsi gündəmədir. “Bu dərslərin hansı ixtisaslarda necə olması ilə bağlı situasiyadan asılı olaraq qərarlar verilməlidir. Ümumi olaraq bunu da yaxın həftələrdə elan etməyi düşünürük”, - deyən nazir vurğulayıb.

“Sinifdən-sinfə keçmək üçün yeganə meyar şagirdin qiymətidir”

Görünən odur ki, tezliklə onlayn dərslərdən tamamilə imtina etmək mümkün olmayacaq. Başqa sözlə, onlayn dərslər hələ bir müddət təhsildə mövcud vəziyyətdən çıxış yolu olaraq qalacaq. Dərslərin keyfiyyəti, şagird və müəllimlərin ənənəvi dərslərlə

müqayisədə onlayn dərslərə nisbətən həvəsiz qoşulması, onlayn dərslərdə qiymətləndirmə ilə bağlı məsələlər də Təhsil nazirinin gündəmindədir. Onun fikrincə, bu məsələdə hər bir şagird və müəllim öz məsuliyyətini dərk etməlidir: “Biz bütün məsələləri addım-addım həll etməliyik. Bizim ilkin məqsədimiz ondan ibarət idi ki, şagird və müəllim elektron qeydiyyatdan keçsin və daha sonra onları izləyə bilək. Bir həftə ərzində 6 milyon 200 min dərs verə bilməyiksə, demək uşaqlar və müəllimlər ekranın qarşısında olublar”.

Təhsil Nazirliyinin təhsildə məzmun, tədris və qiymətləndirmə şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu isə şagirdlərin virtual dərslərdən yayınmasının səbəblərinə toxunub. Onun qənaəti belədir ki, “Virtual məktəb”də qeydiyyatdan keçən bütün sinif şagirdlərinin çoxunun gündəlik dərslərə qoşulması dəyər məsələsidir və məktəb səviyyəsində həll olunmalıdır: “Məktəb direktoru, direktor müavini, sinif rəhbəri bu uşaqlarla iş aparmalı, şagirdlərin dərslərə qoşulmamasının səbəbini aydınlaşdırmaqlıdır. Şagirdlərə biliyinə görə qiymət verilir, davranışına görə yox. Davranış dəyər məsələsidir, məktəbin apardığı siyasətdən, formalaşdırma qabiliyyətindən asılıdır. Sinifdən-sinfə keç-

Təhsil naziri Pakistanın ölkəmizdəki səfiri ilə görüşüb

Yanvarın 27-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev Pakistan İslam Respublikasının Azərbaycan Respublikasındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Bilal Haye ilə görüşüb.

Görüş zamanı Azərbaycan Respublikası ilə Pakistan İslam Respublikası arasında təhsil sahəsində əlaqələrin hazırkı vəziyyəti və gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.

"Tədrisin ənənəvi formasının bərpası"

Fevral ayının 1-dən, yəni növbəti həftədən məktəblərin qapıları açılacaq, siniflər yenidən dolub boşalacaq. Ancaq hamısı yox. Məktəbhazırlıq və ibtidai sinif şagirdləri həftənin bəzi günlərində qruplarla müəllimlərdən üzvüz dərs alacaqlar. Ancaq bu, koronavirusla mübarizənin bitdiyi, artıq tam açılmalar ərafında olduğumuz anlamına gəlmir. Bərpadan sonra da COVID-19-a yoluxma halları ilə qarşılaşma riski davam edir. Gözlənilən odur ki, hazırlıqlara baxmayaraq, sinif üzrə yoluxma halı baş versə, həmin sinif, məktəb üzrə yoluxma zamanı məktəb distant tədris formasına qayıda bilər.

Hələlik qərar belədir ki, fevralın 1-də tədrisin bərpası ilə bağlı şəhərdaxili hərəkətilik artacaq. Əgər 14 gün ərzində yoluxma sayı kritik həddə çatsa, 5-9-cu siniflər üçün tədrisin bərpası ləngiyəcək. Amma say kritik həddə çatmasa, açılma davam edəcək. Bir sözlə, yoluxma ilə bağlı görüləcək tədbir onun miqyasından asılı olacaq. Bu da o deməkdir ki, hələ uzun müddət dərslərimizi televiziya, kompüter və ya mobil qurğular vasitəsilə öyrənməyə davam edəcəyimiz ehtimalı qüvvədədir.

Təhsilə media dəstəyi

"Tədrisin ənənəvi formasının bərpası" mövzusunda onlayn seminarlarda çıxış edən Təhsil Nazirliyinin Ümumi təhsildə məzmun, tədris və qiymətləndirmə şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu pandemiya dövründə təhsilə media dəstəyindən danışarkən nümunə gətirdiyi təcrübələr əsasında bu fikri müdafiə edib. Onun sözlərinə görə, bu prosesdə mətbuat kifayət qədər həlledici rol oynaya bilər. O, ABS-da yaranan və artıq 52 yaşlı olan maraqlı bir təşəbbüsə diqqət çəkib: "Sezam küçəsi" layihəsində məktəbəqədər təhsili bütün uşaqlar üçün əlçatan etmək məqsədilə televiziyanın imkanlarından istifadə edilib. Veriliş yarananda onun təşəbbüskarları da əmin deyildilər ki, uşaqlar televizordan öyrənə bilər. Bu layihə uğur qazandı və uşaqlara yalnız akademik

Onlayn seminarla media nümayəndələri ilə müzakirələr aparılıb

biliklərin əsası deyil, həm də sosial-emosional bacarıqlar, davranış və ünsiyyət qaydaları, inklüziya mədəniyyəti və s. təklif edildi. Sonradan verilişin hazırlanmasına metodistlər, psixoloqlar qoşuldular. Onlar məhz bu şüdə, sadəcə müşahidə etməklə uşaqların öyrənməsində kuklaların rənginin, ölçüsünün belə nə qədər rol oynadığını müəyyənləşdirdilər".

"Elmlə televiziyanın imkanlarının birləşməsi "Sezam küçəsi"ni böyük öyrədicə platformaya çevirdi", - deyən Vəfa Yaqublu təhsilin və öyrənmənin vacibliyini vurğulayıb. Onun fikrincə, mətbuatda məhz bu istiqamətdə yazılara, verilişlərə ehtiyac var. O, insanları öyrənməyə təşviq etməyə yönələn veriliş və yazılar hazırlamağı tövsiyə edib: "Yaxşı nümunələri təqdim etmək lazımdır. Bu yolla yaxşıların sayı çoxalır".

YUNESKO-nun əlamətdar günlər təqvimində təhsillə bağlı 5 gün olduğunu vurğulayan Şöbə müdirinin fikrincə, bu, ictimaiyyətə çağırış etmək üçün rupordur. Lakin çağırış edərkən də diqqətli olmaq lazımdır. Fikirlərimizi dediklərimizə, dediklərimizi sözə çevirərək seçdiyimiz ifadələr doğru olmazsa, dediklərimizdən və düşüncələrimizdən tamamilə fərqli nəticə ortaya çıxa bilər. Bunun da jurnalist fəaliyyətində əhəmiyyəti xüsusilə böyükdür. İndi biliyin gizlədildiyi yox, əlçatan olduğu dövürdür. İnsanları bu əlçatanlıqdan yararlanmağa çağırmaq lazımdır ki, nəticədə həyat keyfiyyəti yüksəlsin.

274 Bakı məktəbi tədrisi bərpa etməyə hazırdır

Jurnalistlərin və bəzi rayonların təhsil şöbələrinin müdirlərinin iştirakı

lib. Məktəblərdə mərkəzləşdirilmiş qaydada dezinfeksiya işlərinə başlanılıb. Bundan başqa, istilik sistemi ilə bağlı mövcud vəziyyətin öyünməsi üçün monitorinqlər keçirilib. Hazırda məktəblərdə mövcud olan cari problemlərin həlli üçün işlər davam etdirilir.

Pandemiya dövründə qiymətləndirmə

Onlayn seminarla ən çox sual yaranan məqam pandemiya dövründə qiymətləndirmə və onun keyfiyyətilə bağlı məsələlər olub. Qiymətləndirməyə ya məktəb, ya şagird, ya da ki, valideyn müdaxilə edərsə, nə olar?

"Məktəblərdə qiymətləndirmənin formal aparılması təhsilin keyfiyyətini aşağı salmayacaq, şagirdin nəticələrini sınıf şəkildə qaldıracaq. Bu da məktəbin məsuliyyətidir", - deyən Vəfa Yaqub bu məsələdə şagird və valideynlərin də məsuliyyətinə diqqət çəkib. Onun fikrincə, şagirdlər və onların valideynləri bilməlidir ki, öyrənmə birgəlik, qiymətləndirmə fərdlik tələb edir. Kollektiv öyrənmə nə qədər effektivdirsə, qiymətləndirmədə fərdlik də bir o qədər önəmlidir.

Mehriban Vəliyevanın fikrincə, qiymətləndirmənin obyektiv olmasında şagird və valideynlər daha çox maraqlı olmalıdır. "Tərəflərin hər biri ayrı-ayrılıqda bilməlidir ki, qiymətləndirmə gələcək təhsil prosesini qurmaq üçün bir vasitədir".

Qiymətləndirmənin nəticələrinə gəlincə, şagirdlərin nəticələri əvvəlcə məktəblərdə təhlil olunacaq. Vəfa Yaqublunun sözlərinə görə, qiymətləndirmədən narazı olanlar da, onlayn qiymətləndirməsi hər hansı texniki səbəbdən yarımqıç qalanlar da ənənəvi qaydada qiymətləndiriləcəklər: "Əvvəl məktəbdə şagirdlərin nəticələri təhlil olunacaq, onların lehinə və ya əleyhinə qərar verəcək. Daha sonra isə qiymətləndirmə keçiriləcək. İmtahan gününü məktəblərin özü müəyyənləşdirəcək. Şagirdlərin sayı çox olarsa, məsələn, 15 şagirdin qiymətləndirməsi aparılarsa, onlar qrupa bölünə və digər siniflərdə qiymətləndirmədən keçə biləcəklər".

"Məktəbdaxili, yekun attestasiya, ümumiyyətlə, bütün qiymətləndirmələr növbəti addımlarımızı müəyyənləşdirməyə xidmət edir", - V.Yaqublu hesab edir ki, məhz bu səbəbdən qiymətləndirmədə şagirdlərə güzəştədən danışmamalıdır. Pandemiya dövründə şagirdlərin daha çox öyrənmələrinə şərait yaradılmalıdır.

Ruhiyə DASSALAHLI

TKTA
Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi

Xarici kvalifikasiyaların tanınması üzrə ödənişli xidmətin tətbiqinə başlanılıb

Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə təsdiq edilmiş “Xarici dövlətlərin ali təhsilə aid kvalifikasiyalarının tanınması xidmətləri ilə əlaqədar digər xidmətlərin siyahısı və göstərilən xidmətlərə görə ödəniləcək haqların məbləği”-nə əsasən, xarici dövlətlərin ali təhsilə aid kvalifikasiyalarının tanınması üzrə sənədlərin qəbulu və ekspertizasının keçirilməsinə görə xidmət haqqının 250 manat məbləğində ödənilməsinin tətbiqinə başlanılıb.

Qeyd edilən xidmət haqqının ödənilməsi üçün müraciətçilər <https://apply.enic.edu.az/> internet sahifəsindən qeydiyyatdan keçdikləri şəxsi kabinetlərinə daxil olmalı və tanınma üçün təqdim etdikləri ərizəni təsdiq etdikdən sonra ödəniş həyata keçirə bilərlər. Ödəniş bank kartı ilə şəxsi kabinetdən, Hökumət Ödəniş Portalından (<https://gpp.az/WebPortal/Infosite>) və ya nağd ödəniş bank və poçt mərkəzlərindən həyata keçirmək mümkündür. Ödənişə bağlı ətraflı məlumat almaq üçün istifadəçilər Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi tərəfindən hazırlanmış ödəniş təlimatından istifadə edə bilərlər.

Agentlik xarici kvalifikasiyaların tanınması sahəsində vətəndaşlara göstərdiyi xidmətin keyfiyyətini daha da yüksəltmək üçün mütəmadi olaraq təkmilləşdirmələr həyata keçirməkdədir. Belə ki, son dövrdə elektron ərizə sistemi funksionallıq və istifadəçi rahatlığı baxımından təkmilləşdirilib, vətəndaşlar üçün müxtəlif növ elektron araşdırmanın əldə olunması imkanı yaradılıb, xarici ali təhsil müəssisələrinə və aidiyyəti qurumlara göndərilən sorğuların sayı minimuma endirilib. Qeyd olunan tədbirlərin əsas nəticəsi olaraq, tanınma ilə bağlı daxil olmuş müraciətlərin icra müddəti əvvəlki dövrlə müqayisədə 3 dəfəyə qədər azalıb.

Qeyd edək ki, ötən ildə Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi tərəfindən ortalama icra müddəti 30 gün olmaqla, tanınma ilə bağlı 3000-ə qədər müraciətin icraatı yekunlaşdırılıb, başqa sözlə, 20000-ə qədər sənədin ekspertizası həyata keçirilib. İl ərzində daxil olmuş müraciətlərin 80 faizinin icrası müsbət qərarla yekunlaşıb.

Əlavə olaraq, vətəndaşların Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin internet sahifəsinin (www.tkta.edu.az) “Mütəmadi verilən suallar” bölməsi ilə tanış olmaları tövsiyə olunur.

Rusiyada təhsil imkanı

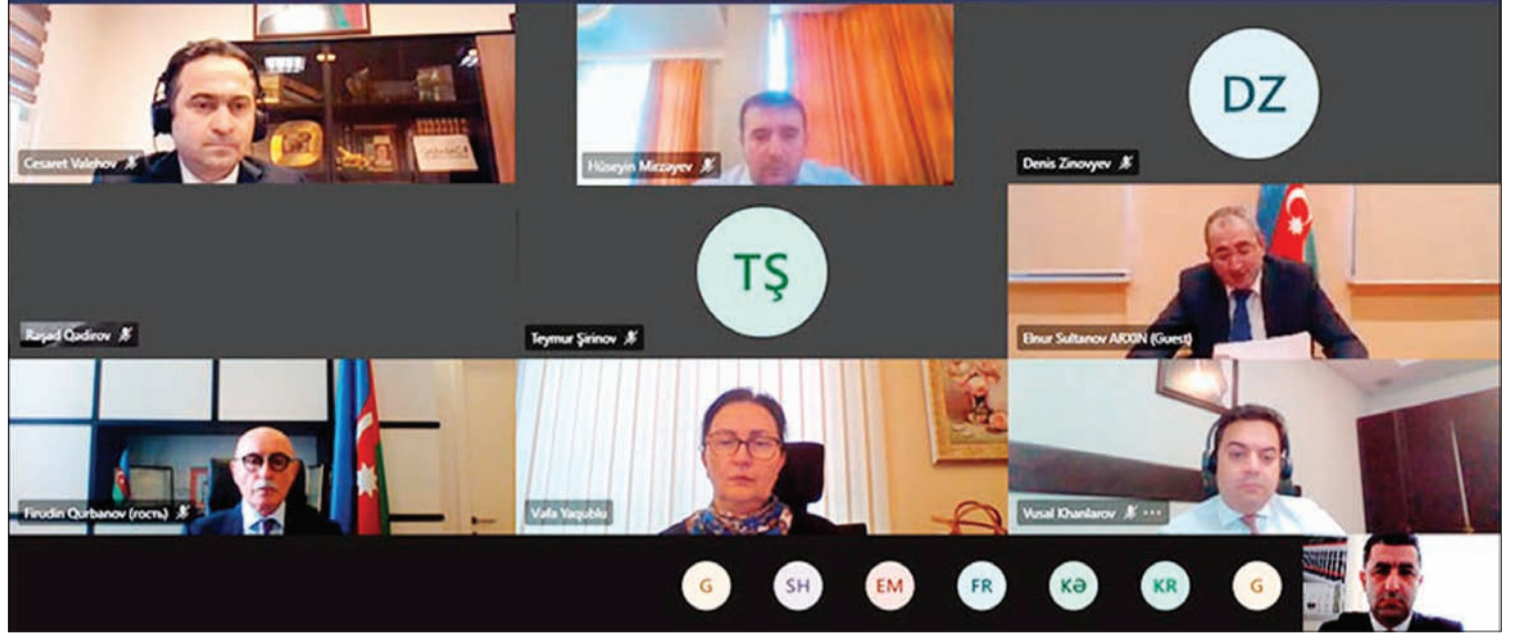
Rusiya Federasiyası 2021-2022-ci tədris ili üzrə “Study in Russia” təqaüd proqramı elan edir.

Bakalavriat, magistratura və doktorantura təhsil səviyyələri üzrə elan edilən təqaüd proqramına müraciət üçün yaş məhdudiyəti yoxdur. Proqram çərçivəsində tədris rus dilində aparılacaq.

Təqaüd proqramına müraciət üçün son tarix 20 fevral 2021-ci il nəzərdə tutulub.

Ətraflı məlumatı elan vasitəsilə əldə edə bilərsiniz.

Beynəlxalq Təhsil Gününə həsr olunmuş tədbir

Yanvarın 25-də Beynəlxalq Təhsil Günü münasibətilə onlayn tədbir keçirilib. Təhsil və Xarici İşlər nazirliklərinin birgə təşkilatçılığı, Azərbaycanın YUNESKO üzrə Milli Komissiyasının təşəbbüsü ilə baş tutan tədbir “COVID-19” pandemiyası dövrünü yaşamış nəsillər üçün təhsilin bərpası və dirçəldilməsi” mövzusunda keçirilib.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxış edərək Beynəlxalq Təhsil Günü həsr olunmuş onlayn görüşün keçirilməsi təşəbbüsünə görə UNESCO üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Komissiyasına təşəkkürünü bildirib.

Nazir müavini qeyd edib ki, ötən il özünün bütün çətinlik və problemlərinə baxmayaraq, bu gün bütün dünya azərbaycanlıları təsvirə gəlməz qürur və sevinc hissləri keçirir. Uzun illər işğal altında qalan torpaqlarımız 2020-ci il sentyabrın 27-dən Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə əks-hücum əməliyyatına başlamış müzəffər Ordumuz tərəfindən azad edilib, tarixi ədalət bərpə olunub.

Eyni zamanda keçən il yeni çağırışlar, ilk növbədə, postindustrial cəmiyyətin yaranması, müasir informasiya və rəqəmsal texnologiyaların, süni intellektin geniş tətbiqi ilə bağlıdır. F.Qurbanov belə çağırışlardan birinin də pandemiya ilə bağlı olduğunu bildirib.

COVID-19 pandemiyası bütün dünyada ənənəvi şəraitdən tam fərqli bir vəziyyət yaratmış, sosial-iqtisadi prioritetlərə yenidən baxılması zəruri etmişdir.

Məlum olduğu kimi ötən ildən etibarən dünyanın əksər ölkələrinin üzvləşdiyi koronavirus pandemiyasının arzuolunmaz təsirləri təhsil sahəsindən yan keçməyib. Təhsil hər bir ölkənin intellektual kapitalını formalaşdırın strateji resursdur. Məhz buna görə də Azərbaycanın bütün inkişaf strategiyalarında təhsil dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri kimi göstərilir. Təəssüf ki, pandemiya təlim-tədris prosesinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edərək ənənəvi təhsilin geniş miqyasda pozulmasına, məktəblərin bağlanmasına, ömürboyu öyrənmə üzrə proqramlara mənfi təsir göstərmişdir. Bu, bir daha göstərdi ki, dəyişən dünyada təhsil mobil transformasiyaya hazır olmalıdır.

Nazir müavini əlavə edib ki, pandemiyanın yaratdığı yeni realitələrə uyğunlaşmaq, təhsilin davamlılığını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən müvafiq tədbirlər həyata keçirilmiş və keçirilməkdədir. O, bu istiqamətdə görülən işlərlə bağlı bir neçə əsas məqama toxunub:

Ümumtəhsil müəssisələrində əyani tədrisin dayandırılmasından sonra keçən ilin mart ayından başlayaraq 2 milli televiziya kanalında həftədə 5 gün bütün sinif səviyyələri üçün, eləcə də peşə təhsili üzrə, məktəbdən kənar fəaliyyət üzrə teledərslər, UNICEF-lə əməkdaşlıq çərçivəsində “İcma əsaslı məktəbəqədər təhsilin inkişafı” layihəsi çərçivəsində “Oynayırıq və öyrənirik” adlı teledərslər yayımlanmağa başlandı.

Ötən ilin sentyabrından cari ilin yanvar

Firudin Qurbanov: “Dəyişən dünyada təhsil mobil transformasiyaya hazır olmalıdır”

ayınadək minlərlə teledərs təqdim olunub. Teledərslərə 12 milyondan artıq baxış olub.

Teledərslər tədris ilinin sonuna qədər davam edəcək.

Virtual tədris prosesinin səmərəli şəkildə təşkili məqsədilə “Virtual məktəb” platforması pedaqoji və şagird heyətinin istifadəsinə verilməmişdir, platformada keçirilmiş dərslərin sayı 6 milyondan çoxdur.

Sosial baxımdan həssas əhali qrupuna aid edilən ailələrin üzvləri olan tələbələr təhsil haqqı xərclərinin ödənilməsi barədə dövlət səviyyəsində qəbul olunmuş qərar əsasında 30 mindən artıq tələbənin təhsil haqqı ödənilmişdir.

Hal-hazırda ölkəmizdə epidemioloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasını nəzərə alaraq, hökumətin qərarına əsasən, fevralın 1-dən tədris və təlim-təربiyə prosesi mərhələli şəkildə əyani formada təşkil olunacaq. Nazir müavini bununla bağlı Təhsil Nazirliyinə müvafiq tapşırıqlar verildiyini diqqətə çatdırıb.

Həmin tarixdən etibarən ümumtəhsil müəssisələrində ibtidai siniflərdə, məktəbə-hazırlıq qruplarında və icma əsaslı məktəbə-qədər təhsil qruplarında təhsil bərpa olunacaq. İbtidai siniflər üzrə əyani təhsilin Bakı, Sumqayıt və Ağsəronda həftədə 3 dəfə, digər bölgələrdə isə həftədə 4-5 dəfə olmaqla bərpası planlaşdırılıb.

Fevralın 1-dən sonrakı müddətdə isə V-IX siniflərdə təhsil alan şagirdlərin tədrisə ənənəvi qaydada cəlb olunması barədə qərar veriləcək.

Ali və orta ixtisas təhsili, eləcə də peşə təhsili müəssisələrində təhsilin təşkili tələbələr üçün yüksək hərəkətlik və yoluxma riskləri nəzərə alınaraq, məsafədən təhsil formasında davam etdiriləcək.

Müəyyən bir tarixdən sonra isə praktik məşğələlər tələb olunan ixtisaslar üzrə tədris ənənəvi qaydada təşkil edilə bilər.

Əyani tədris forması təşkil edilən təhsil müəssisələrində mütəmadi olaraq monitorinqlər aparılacaq və ictimaiyyətə məlumat verəcək.

F.Qurbanov qeyd edib ki, bütün çətinliklərə baxmayaraq, əsas odur ki, texniki imkanlar hesabına məsafədən olsa da uşaqların bilik alma imkanları var. Əslində informasiya texnologiyaları bu mürəkkəb vəziyyətdə bizi xilas edir. Müəllimlərin şagirdlərlə, tələbələrle ünsiyyət, əlaqə yaratmaq imkanını saxlamaq üçün köməklik edir.

Nazir müavini əlavə edib ki, pandemiya dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın və dəstəyin vacibliyini önə çəkdi. Pandemiya dövründə təhsildə Da-

yanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə çatmaq üçün birgə fəaliyyətlərini gücləndirmək və yaranmış çətinliklərlə mübarizədə səylərini birləşdirmək məqsədilə UNESCO-nun irəli sürüdüğü təşəbbüslər Təhsil Nazirliyi tərəfindən dəstəklənir. Bundan başqa, ölkəmiz müvafiq sahədə öz müsbət təcrübəsini digər üzv dövlətlərlə də mütəmadi bölüşür. Nümunə üçün UNESCO-nun rəsmi saytında yerləşdirilən müxtəlif ölkələrdə şagirdlərin öyrənmə prosesini asanlaşdırmaq məqsədilə tətbiq olunan distant təhsil platformaları, elektron portallar və təlim tətbiqlərinin siyahısında ölkəmizdə tətbiq edilən hesablama təfəkkürü və riyazi bacarıqların inkişafına xidmət edən “Polyup” (poliap) platforması yer almışdır.

Beynəlxalq Təhsil Günü həsr olunmuş görüşdə iştirak edən tədbir iştirakçılarına təşəkkürünü çatdıran F.Qurbanov əmin olduğunu bildirib ki, müasir dövrdə bu cür görüşlər pandemiya və post-pandemiya dövrünün çağırışlarına effektiv şəkildə cavab vermək baxımından öz töhfəsini verəcək.

Daha sonra çıxış edən Xarici İşlər Nazirliyinin Xüsusi Tapşırıqlar üzrə səfiri – YUNESKO üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Komissiyasının baş katibi Elnur Sultanov 24 yanvar – Beynəlxalq Təhsil Günüün qısa tarixi və məhiyyəti barədə məlumat verib. Elnur Sultanov bu təşəbbüsün əsas məqsədinin global təhsil məqsədlərinə çatmaq üçün BMT-nin üzv ölkələri, BMT sistemi, özəl sektor, vətəndaş cəmiyyəti və gənclər təşkilatlarının kollektiv fəaliyyətini gücləndirməkdən ibarət olduğunu bildirib. 2021-ci ildə Beynəlxalq Təhsil Günüün “COVID-19” pandemiyası dövrünü yaşamış nəsillər üçün təhsilin bərpası və dirçəldilməsi” mövzusunda keçirilməsinin indiki dövr üçün aktual və önəmli olduğunu bildirən baş katib dünyada yaranmış problemlərin aradan qaldırılması məqsədilə YUNESKO tərəfindən irəli sürülən bir sıra təşəbbüslərdən danışıb və ölkəmizin həmin təşəbbüslərdə aktiv rol oynadığını vurğulayıb. Elnur Sultanov Azərbaycanla YUNESKO arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq proqramları və layihələrdən də danışıb.

Onlayn tədbirə qatılan Təhsil Nazirliyinin Ümumi təhsildə məzmun, tədris və qiymətləndirmənin təşkili şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu, Təhsil Sisteminin İnformasiyalaşdırılması İdarəsinin rəisi Vüsal Xanlarov pandemiyanın yaratdığı yeni realitələrə uyğunlaşmaq, təhsilin davamlılığını təmin etmək məqsədilə Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən və keçirilməkdə olan müvafiq tədbirləri diqqətə çatdırıb.

Tədbirin yekununda mövzu ilə bağlı geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Qarabağ gündəliyi

Müəllim idi - DİREKTOR oldu, zabit idi - QƏHRƏMAN oldu

Rafiq Əzizov: "Döyüşdə zabitdən çox müəllim kimi faydalı oldum"

Vətən müharibəsinin başlanması ilə əli silah tutan hər kəs hazır vəziyyətdə çağırış gözlədi. Çağırış alanlar vaxt itirmədən vətənin imdadına tələsdilər. Onlardan biri də Rafiq Əzizov idi. Artıq 20 ilə yaxındır ki, təhsil sistemində özünə yer edən, pillə-pillə yüksələrək məktəb direktoru olan Rafiq müəllim müharibənin nə olduğunu dərinləndirən dərək edir, savaşa qaydalarını öyrənmişdi. Düzdü, öyrəndiyi qaydaları müharibə şəraitində tətbiq etməmişdi, ancaq nə edəcəyini - işin nəzəriyyəsini bildirdi. Odur ki, o, ilk çağırış alanlardan, çağırışa ilk hay verənlərdən oldu.

Müəllimlikdən direktorluğa pillə-pillə

Rafiq müəllim Vətən müharibəsinin zabiti olana qədər böyük bir həyat yolu keçib. Artıq özünü "yaşlı" hesab edir. Hər halda gənc əsgərlərlə birgə savaşamaq ona belə hiss etdirib. Əslində isə, cavan olmasa da, elə yaşlı da sayılmaz. 1978-ci ildə Biləsuvar rayonunun Təzəkənd kəndində doğulub. 1995-ci ildə Bakı Dövlət universitetinin təbii riyaziyyat fakültəsinə daxil olub. 1999-cu ildən müəllimdir. Hərflər öyrənməyə başladığı məktəbdə bu dəfə yüksəlməyi öyrənib. Əvvəlcə müəllim olub, sonra pillə-pillə qalxıb: "Məktəbimizdə 3 il müəllim işlədim. Sonra 3 il təşkilatçı müavin vəzifəsində çalışdım. Daha sonra təlim-tərbiyə işləri üzrə müavin oldum. Bu vəzifədə 11 illik fəaliyyətdən sonra direktor təyin olundum. 2017-ci ildən məktəbin direktoruyam".

Qəhrəman məktəb direktoru

Müharibə başlayanda ilk ehtiyac duyulanlardan olmasının da səbəbi vardı, çünki zabit idi. Özü də universiteti bitirən gündən: "Universitetdə hərbi kafedra fəaliyyət göstərirdi. Hərbi dərslər keçir, universiteti bitirəndə zabit rütbəsi verilir. Hərbi xidmətə də zabit kimi getdim və Qazax rayonunda xidmət elədim".

Xidmətinin üstündən illər keçib. O, indi, sadəcə məktəb direktoru deyil, həm də bir qəhrəmandır. Onun qəhrəmanlığını Prezident İlham Əliyev öz imzası ilə təsdiq edib. Belə ki,

ölkə başçısı zabit direktoru "Füzulinin azad olunmasına görə" və "Qubadının azad olunmasına görə" medalları ilə təltif edib. Biləsuvar rayon Təzəkənd kənd orta məktəbin direktorunun qəhrəmanlıq yolu Vətən müharibəsində Füzulidən başlayıb Şuşanın bir neçə kilometrliyində davam edib. Uğur və qələbə dolu həmin yolu yanında partlayan minamyotun vurduğu travma yarımçıq qoyub: "Həmin döyüşdə yanımda iki minamyot partladı. Birinci minamyot düşəndə ciddi heç nə yox idi. Ancaq ikinci minamyotdan sonra ayaqlarım sözümə baxmadı".

Kəllə-beyin travması ilə əvvəlcə Füzulidə, daha sonra Bakıda müalicə alan Rafiq müəllim 21 gün sonra axır ki, özünə gəlib. Müharibə bitməyə, silahdaşlarının yanına qayıdıb. Tərxis olunacağı günə - 2020-ci il dekabrın 28-dək hərbi həzrlıq vəziyyətində gözləyib.

Beləliklə, sentyabrın 29-dan dekabrın 28-dək təqım komandiri olub. Quru qoşun his-

sələrinin zabiti Rafiq Əzizov əmrində olan 28 əsgərlə döyüşdən-döyüşə girib: "Heç kim qaçmağı, geri çəkilməyi düşünmürdü. Hər kəs ancaq hücumda iştirak etməyə, irəli getməyə həvəs göstərirdi. Təqımın sona qədər döyüşdü. Hücum mövqeyindən heç çəkinmədik. Geri çəkilməyi düşünmədik belə. Yaralanamız daha çox oldu. Ancaq yaralanamızın da, şəhidimizin də yerini başqa bir qəhrəman Azərbaycan əsgəri doldurdu".

Rafiq müəllim deyir ki, müharibə ilə bağlı təəssüratları arasında daha çox orada hiss etdikləri ruh yüksəkliyi üstünlük təşkil edir: "İndi də müharibədən danışanda ancaq oradakı ovqat ağılıma gəlir. Hər kəs sanki bu müharibəni çoxdan gözləyirdi".

Müharibə onu yaşamamış insanın təəssüratından fərqlənir: "Qarabağ uğrunda gedən müharibə, torpaqlarımızın işğal altında olması reallığını görərək böyüyən bir uşaqlıq keçirdim. Məktəbdə fiziki tərbiyə müəllimi Birinci Qarabağ savaşının iştirakçısıydı.

faydalı olub: "Vətən müharibəsində iştirakım zabit kimi bu müharibədə verdiyim töhfədən daha çox idi. Şagirdlərim, ümumiyyətlə, gənclər üçün müəllimlərinin, onlardan yaşca dəfələrlə böyük, ortayaşlı birinin öndə getməsinin əhəmiyyəti çox böyükdür. Cavanlar yaşlı müəllimlərinə baxıb nümunə götürürlər. Hətta "Bu yaşlı müəllimim öndədir, mənə nə olub?", - fikri ilə daim irəli atıldılar. Səfərbərlik günü şagirdlərimi yola salmağa gələn valideynləri mənimlə də görüşür,

Həmin döyüşdə yanımda iki minamyot partladı. Birinci minamyot düşəndə ciddi heç nə yox idi. Ancaq ikinci minamyotdan sonra ayaqlarım sözümə baxmadı.

Təqımın sona qədər döyüşdü. Hücum mövqeyindən heç çəkinmədik. Geri çəkilməyi düşünmədik belə. Yaralanamız daha çox oldu. Ancaq yaralanamızın da, şəhidimizin də yerini başqa bir qəhrəman Azərbaycan əsgəri doldurdu.

Qarabağ uğrunda gedən müharibə, torpaqlarımızın işğal altında olması reallığını görərək böyüyən bir uşaqlıq keçirdim. Məktəbdə fiziki tərbiyə müəllimi Birinci Qarabağ savaşının iştirakçısıydı. Onun müharibədən danışdığı hekayələr əsasında formalaşmış bir təəssüratım vardı. Müharibə haqqında bildiklərim, təəssüratım ondan eşitdiklərim qədər idi. Ancaq müharibə eşitdiklərimizdən çox fərqlidir.

Səfərbərlik günü şagirdlərimi yola salmağa gələn valideynləri mənimlə də görüşür, vidalaşırdılar. "Yaşlı adamsan, sən getmə", - deyənlər də vardı. Ancaq mən bilirəm ki, bu müharibədə iştirakım bir müəllim olaraq, çox önəmlidir.

vidalaşırdılar. "Yaşlı adamsan, sən getmə", - deyənlər də vardı. Ancaq mən bilirəm ki, bu müharibədə iştirakım bir müəllim olaraq, çox önəmlidir. Axı şagirdlərimiz müəllimlərinin dəim qarşısında görməyə alışmışlar. Nəticə ondan ibarətdir ki, biz bu müharibədə bir yumruq kimi birləşdik".

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Azərbaycanın dövlətçilik tarixində müstəsna yeri olan Şah İsmayıl Xətəinin 1501-ci ilin payızında Təbrizə daxil olmasını salnaməçilər ruhun bədənə qovuşması kimi təsvir edirlər.

44 günlük Vətən müharibəsindəki Zəfərdən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Şuşaya səfəri ilə bağlı videogörüntüləri izləyəndə ilk yadıma düşən salnaməçilərin həmin bənzətməsi oldu.

Müstəqillik tariximizdə ilk dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti müqəddəs şəhərimiz Şuşaya daxil oldu. İllərin həsrəti, intizarı bitdi! On illərin əziyyəti, məşəqəti bitdi!

Ruhumuzun şəhəri

Vətənimizin bütün yaşayış yerləri, şəhər və kəndlərinin hər qarış torpağı bizim üçün doğmadır. Hər birinin qəlbində özünəməxsus yeri var. Şuşa isə ruhumuzun şəhəridir. Böyük Tanrının sehirli fırçası ilə çəkilmiş gözəllər gözəli Şuşanın düşüncələrimizdə yeri bir başqadır. Bunun səbəbi, yaqin ki, Şuşanın unikal təbiəti, külli-Qarabağın göz işlədikcə canlanan əsrarəngiz mənzərəsi, tarixi heykəsi, dumandan başına ördüyü ağ kəlağayın Azərbaycanın qeyrət rəmzinə çevrilməsidir.

Şuşa qədim mədəniyyət mərkəzlərimizdəndir. Bu şəhər ictimai fikir tariximizin inkişafında mühüm rol oynayıb, Azərbaycana və dünyaya görkəmli şəxsiyyətlər bəxş edib. Şuşa Qafqazın konservatoriyasıdır, həm də səsimizin çağlayan bulağıdır. “Qarabağ bülbülləri”nin ana Vətənidir.

Bu şəhər haqqında düşünəndə istər-istəməz adamın qəlbini mübhəm hissələr bürüyür. Ruhunun göylərə ucalmış qayalarının zirvəsində qartal kimi qanad açıb uçduğunu, nur içində uyuduğunu, saf havasının ciyərlərə həzin-həzin dolduğunu hiss edirsən. Bütün bunlar Şuşanı qəlbimizdə özü kimi ucalara yüksəldib, təsəvvürlərdə əfsanəvi nağıla çevirib.

Şuşa bizə həmişə yenilməzlik nişanəsi, milli ruhumuzun etibarlı sığınacağı kimi görünüb. Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçı hücumları güclənəndə çoxumuza elə gəlirdi ki, düşmən heç zaman Şuşanı ala bilməyəcək. Çünki xeyallarımızda bu şəhər sıldırım qayalarla əhatə olunmuş təbii istehkamları ilə alınmaz qala timsalında idi. Əsrlər əvvəl Ağa Məhəmməd Şah Qacar kimi əzəmətli hökmdar, güclü sərkərdə belə Şuşanı ala bilməmişdi. Köhnə şuşalıların dili ilə desək, Şuşada “baş qoyub” getmişdi.

Ona görə də 1992-ci ilin 8 mayında xəyanət nəticəsində Şuşanın düşməne təslim edilməsi həyatımızın ən böyük faciəsi oldu.

Bu qədim şəhərin 28 ildən sonra – 2020-ci ilin 8 noyabr günü Azərbaycan Ordusunun Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin qətiyyəti, hünəri, əsgər və zabitlərimizin rəşadətli sayəsində düşməndən geri alınması ömrümüzün ən böyük bayramına çevrildi, qanı kəsilməyən yaralara məlhəm oldu. Şuşa həsrətimizə son qoyuldu.

Cənab İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva ilə birgə Şuşaya səfəri uzun illər bu şəhərin həsrəti ilə odlanmış qəlbimizə son çilədi. Onlarla birgə Şuşaya bütün Azərbaycan, böyük bir izdiham gəldirdi. Dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar Şuşaya varid olurdular.

Mehriban xanımın yolboyu çəkdiyi kadrlar, Şuşaya aparın yolun təsvirləri, təbiətin mənzərələri, Şuşanın görüntüləri sərini su kimi ürəyimizə hopurdu. Təsvirlərdə əks olunmuş bu yol hər gün gedib gəldiyimiz, qət etdiyimiz adı yollardan deyil. Bu yol müqəddəs yoldur. Qələbəmizin qanadlarında qayıdışımızı 28 il həsrətlə gözləyən zəfər yoludur. İztirablarımıza son qoyan, ulvi arzularımıza çatdırın müqəddəs yoldur.

Bu yoldan Şuşanı azad etmiş igidlərimiz keçib gedib. Bu yola Azərbaycanın Zəfəri namına canını fəda etmiş şəhidlərimizin qanı qarışıb. Bu yol qəlbimizdən başlanır, ruhumuza qovuşur.

Hazırda dövlət rəhbərimizin tapşırığı ilə Şuşanın yeni yolunun tikintisi sürətlə davam etdirilir. Tezliklə qələbəmizin simvoluna çevrilmiş bu yol hazır olacaq. Azərbaycan Prezidenti də xüsusi vurğuladı ki, Şuşaya gedən yol geniş olmalıdır. Azərbaycanın hər yerindən, dünyanın bütün məkanlarından ülvyyəət şəhərinə doğru

Azadlıqdan dirçəlişə

Nurlana ƏLİYEVA,
BSU-nun rektoru, professor,
YAP Qadınlar Şurasının sədri

prosesinə 1992-ci ilin mayında Şuşadan başlamışdı. Məqsəd milli ruhumuzu sarsıtmaq şəraitində işğal niyyətlərinə daha asan nail olmaq idi. Əfsuslar olsun ki, o zaman düşmən bu niyyətinə çatdı. Şuşa kimi qeyrət qalamızın müdafiəsini lazımi şəkildə təşkil etməkdənsə, başı Bakıda hakimiyyət davalarına qarışmış ünsürlərin xəyanəti nəticəsində qürurumuzun, iftixarımızın məskəni Şuşa əldən getdi. Halbuki herbəldən az-çox anlayışı olan hər kəs bilir ki, ovaxtkı hakimiyyət nümayəndələrinin və onların yerinə keçmək üçün hər cür oyundan çıxan Azərbaycan Xalq Cəbhəsi rəhbərlərinin bir qədər vicdanı, tarix qarşısında məsuliyyəti olsaydı, Şuşanı qorumaq mümkün idi. Təəssüf ki, işğalçıları kənarında qoyub paytaxtda hakimiyyət, mənəb üstündə bir-biri ilə didişənlər artq mərkəzdən heç bir kömək, əmr, komanda gözləmədən sadəcə öz ambisiyaları ilə Şuşanın müdafiəsi uğrunda son damla qanlarınadək döyüşən igid övladlarımız qədr qeyrət göstərməmişdilər. Hakimiyyət eşqi hər şeyə üstün gəlirdi.

Şuşa heç də ermənilərin iddia etdiyi kimi “Dağlarda toy” adlı qarına əməliyyat nəticəsində işğal olunmamışdı. 1992-ci ilin mayında məhz o zamankı AXC rəhbərlərinin xəyanəti nəticəsində bu tarixi şəhər düşmən əlinə keçmişdi. Antimillilə ünsürlər bədnam əməlləri ilə Şuşanı mənfur ermənilərə təhvil verib sonra özləri də qaçib gizlənməmişdilər. Düşmən Şuşanı, tariximizin bu alınmaz qalasını, demək olar ki, ciddi bir itki vermədən ələ keçirtirdi. 28 il bizə göz dağı verdi. Şuşa dərdi əsəblərimizi tarına çəkdi. Getdikcə bu yaranın gəymərtisi artırdı. İş o yerə çatdı ki, düşmən Şuşada Qarabağdakı hərbi xunta rejiminin, terrorçu qruplaşmanın rəhbərinin andıçmə mərasimini keçirirdi. Qondarma respublikanın parlament binasını inşa edirdi. İnsan hüquqlarından dəm vuran Ermənistanın yeni baş naziri Şuşada içib sərxoş vəziyyətdə yallı gədirirdi, bununla düşmən bizə daha böyük mənəvi acı yaşatmağa can atırdı, özünü qalib hesab edirdi. Daha düşünmürdü ki, “bu xəmir hələ çox su aparacaq”...

Qəhrəmanlıq örnəyi

Sıldırım qayalardan dırmaşaraq alpinist hünəri ilə Şuşaya daxil olan, bıçaqla, tapanca ilə, avtomatlı, tanklı, toplu düşmənin üstünə atılan və bu qəhrəmanlıqla ilə dünyanın hərbi tarixinə adı şərəflə yazılan igid

Azərbaycan əsgəri dövlətinin, xalqının başını göylərə ucaltdı.

Müharibənin gedişində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şuşa ilə bağlı ermənilərin xaricdəki havadarlarının bütün təzyiqlərinə mərdliklə sinə gərdi. Hər addımında olduğu kimi, Şuşa barədə də əsl liderlik, mərdlik, cəsarət nümunəsi meydana qoydu. “Şuşasız bizim işimiz yarımcıq qalar” dedi və bu sözü də sahib çıxdı. Şuşanı əsgər və zabitlərimiz igidliklə, Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə azad etdilər. Adları tarixə Şuşanı azad etmiş Milli qəhrəmanlar kimi yazıldı.

Əgər cənab Ali Baş Komandanın qətiyyəti, əsgər və zabitlərimizin gücü ilə Şuşanın azadlığa nail olmasaydıq, düşmən Şuşanı təhvil verməyəcəkdi. Onlar bu şəhərin müdafiəsinə böyük önəm verirdi. Hətta Ermənistanın keçmiş müdafiə naziri Seyran Ohanyan kimi Xocalı cəlladı da Şuşaya gəlmişdi ki, şəhərin müdafiəsinə rəhbərlik etsin. Amma Ordumuz bütün müdafiə sədlərini vurub dağıtdı. Misilsiz qəhrəmanlıq göstərib, yalnız qayalara kəndirə dırmaşaraq Şuşaya daxil oldu. Bu doğma şəhəri, zərif duyğularımızın beşiyini böyük şücaət göstərərək düşməndən azad etdi. Xocalı cəlladları bu qəhrəmanlıq qarşısında qaçıb ilim-ilim itdilər. Şuşanın azadlığı Ermənistan rəhbərliyini fakt qarşısında qoydu. Düşmənin beli məhz Şuşada sındı. Onlar artq müharibəni ududularını anladılar, ələcsiz qalib kapitulyasiya aktına imza atdılar. Dövlət rəhbərimizin düşülmüş hərbi siyasəti başqalarına güvənən erməni rəhbərini did çəkərdirdi.

Şuşanın azadlığı Azərbaycanda möhtəşəm qələbə bayramına çevrildi. Xəyanət ləkəsi alınmızdan silindi.

Şuşanın azadlığına qədr qəhrəman hərbiçilərimiz yaxınlıqdakı Daşaltı kəndini də düşməndən təmizlədilər. Bu o kənddir ki, Birinci Qarabağ müharibəsinin bizim üçün ən faciəli əməliyyatlarından biri burada baş vermişdi. Kəndi erməni terrorçularından azad etməyə yollanan neçə-neçə say-seçmə igidimiz xəyanət nəticəsində düşmən həmləsinə tuş gəlmişdi. Neçəsi itkin düşmüşdü və talelərindən indiyədək bir xəbər yoxdur. Bu kəndin və Şuşanın azadlığından “Daşaltı əməliyyatı”nda həlak olmuş dağ kimi oğullarımızın da ruhu rahatlıq tapdı. Uzun illərdən sonra ilk dəfə noyabrın 8-də Şuşada üçrəngli bayrağımız dalğalandı. Bu hadisə Zəfər Günü kimi tarixə düşdü. Azərbaycan əsgər və zabitlərinin Şuşa qəhrəmanlığı dünyanın aparıcı hərbi məktəblərinin dərslərinə yazılacaq bir örnək kimi dildən-dilə doluşdu.

Zaman gələcək bu qələbə təfərrüatı ilə neçə-neçə dərslərin, bədi əsərlərin, filmlərin mövzuna çevriləcək,

Azərbaycan dövlətinin, onun müdrik rəhbərinin, xalqımızın igid övladlarının adını əbədləşdirəcək. Bu, bizim qəhrəmanlıq salnaməmizin əbədiyyətə qovuşan həqiqəti kimi nəsillərə yol göstərəcək. Milli təəssübkeşlik, milli qeyrət, milli vətənpərvərlik yolunu...

Qalib gənclik

Şuşanın və düşməndən təmizlənmiş digər ərazilərimizin azadlığının daha böyük bir mənası da var. Bu əraziləri azad edənlərin çoxu son onilliklərdə ərsəyə gəlmiş gənclərimizdir. Onların şəriştəli komandirləri, yeni nəsil generallarımız da Ulu Öndər Heydər Əliyevin və onun ordu quruculuğu işini uğurla davam etdirən cənab İlham Əliyevin yetişdirdiyi peşəkar zabitlərimizdir.

Cənab İlham Əliyev 17 ildir Azərbaycanın rəhbəridir. Azərbaycan gəncliyinin böyük hissəsi bu illərdə formalaşmış. İlham Əliyevin yetişdirdiyi gənc nəsil öz Vətəninin hər qarış uğrunda varlığından keçməyi şərəf bilən igidlərdir.

*Səndən ötrü can verməyə cümlə həzırız,
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!*

- Həyatımızın ulvi məqsədinin simvolu!

Ruhun şad olsun böyük şair! Sənin məramın qərinələr aşaraq amalımıza çıraq tutur.

2003-cü ildə 10, 15 yaşlı olanların bu gün 27-32 yaşları var. 44 günlük Vətən müharibəsi, ondan əvvəl 2016-cı ilin apreldəki dördgünlük savaş Azərbaycanda nə qədər vətənpərvər, güclü, milli ruhlu gənc nəsil yetişdiyini bir daha təsdiqlədi. Bu nəslin təmsilçiləri döyüşə getmək üçün yerli səfərbərlik xidmətlərinin əməkdaşları ilə mübahisələrə çıxdılar. Ön cəbhədəki dostlarını, həmyaşıqlarının yanında olmaq, onlarla birgə öldürə silah düşməne qarşı vuruşmaq üçün ipə-sapa yatmadılar. Müharibəyə də toya-bayrama gedirmiş kimi getdilər.

Onların vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə alması, mənəvi dünyalarının düşməne nifrət hissələri ilə köklənməsi bizi Qələbəyə apardı. Azərbaycanın Vətən uğrunda müharibəsi öz zəfərinə onları sarsılmaz ruhu ilə nail oldu. Biz buna görə həm də Azərbaycan məktəbinə, Azərbaycan anasına minnətdarız. Torpaqlarımızı bu illərdə yetişən, yaşa dolan, öz müstəqil həyatını təmin edən, karyera uğurları qazanan, dövlət rəhbərimizin müdrik siyasətinə ürək-dən inanan və Ali Baş Komandanın ömrinə müsəlləh əsgər kimi müntəzir olan vətənpərvər insanları xilas etdilər. Qarabağımızı, Şuşanı azad edən gənclər Heydər Əliyev məktəbinin, İlham Əliyev idarəçiliyinin yetimləridir. Əlbəttə, xalqımızın həttə kiçik yaşlı üzvlərindən tutmuş ən yaşlı vətəndaşına qədər bütün nəsillərdən olan soydaşlarımızın ümumi qələbəmizdə payı var. Amma əsas vəzifəni gənc nəsil yerinə yetirdi. Bu müqəddəs işin ağırlığını, əziyyətini ən çox onlar çəkərdilər. Böyüklərdən örnək aldılar, Vətənləri uğrunda canlarından keçməyə hazır oldular. Neçə-neçə igid övladımız bu müqəddəs müharibədə həyatını itirdi, şəhidliyə qovuşdu. Onların qeyrəti, namusu, Vətəne bağlılığı beşikləri başında layla deyə Azərbaycan analarının ruhundan ayrılıb canlarına, qanlarına, ilklərinə, sümükələrinə işləmişdi.

(Ardı var)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2021-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “Nizami Gəncəvi İli” elan edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Yanvar ayının 5-də imzalanan həmin Sərəncam özündə yalnız Azərbaycan yazılı ədəbiyyatının yaradıcılarından biri olmaqla bərabər, dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, işıqlı olduğu qədər də ibretamiz və mənalı əsərlərin müəllifi olan böyük şairin anadan olmasının 880 illiyini ehtiva etmir. Bu ali dövlət sənədi həm də daşıyıcısı olduğumuz dəyərlərin ötəri olmadığını, bəşər sivilizasiyasına böyük fikir sahibləri bəxş emiş millətin o dəyərlər yolunu getməkdə ısrarını təsdiq edən sənəddir. Biz elə hesab etmirik ki, ancaq fəvqəladə yaradıcılıq istedadına malik olan insanlar dahidəyilərə çağırılır, dahi, bu keyfiyyətə malik olmaqla bərabər, həm də insanın missiyası olan yolda ona verilmiş ruhun daşıyıcısı, ötürücüsü olan şəxsiyyətlərdir. O, həmin ruhdur ki, insanlığın əbədi yol yoldaşı olmalıdır.

Mahirə HÜSEYNOVA,
ADPU-nun filologiya fakültəsinin dekani,
filologiya elmləri doktoru, professor

880 il əvvəl Gəncədə doğulan və bütün ömrü boyu yaşadığı şəhəri tərk etməsə də, öz ağılagəlməz zəhməti sayəsində fars və ərəb dillərini dərindən mənimsəyən, özünə qədər yaranmış türk, fars və ərəb ədəbiyyatını, fəlsəfəsini mükəmməl öyrənən, iki dildə - türk və fars dillərində gözəl lirik, möhtəşəm epik şeir növləri yaradan Nizami Gəncəvi o ruha yaşamış və yaratmışdır. 800 ildən artıq müddətdir ki, Nizami ancaq dərin mənə yükü daşıyan əvəzsiz şeir yükü ilə deyil, həm də insanlara elmin güdrətini tələq edən, onları proqresdə olan yolun yolçusu olmağa dəvət edən bir missioner kimi Yaxın Şərqdən Orta Asiyaya qədər olan geniş coğrafiyada simvola döndürdü:

*Mən söz cadugəriyəm, tazə, köhnə hər nə var,
Mənim məftunum olar, mənim heyranım olar!*

*Bütün sehrbazları mat qoyur sehrim mənim!
Mələkləri aldadan əfsundə şerim mənim.*

*Gəncəm - Babilim mənim Harutu yandırırmda,
Ən ucaq ulduzları Zöhrəm nurlandırmda.*

*Duz-çörəyim bilirəm öz cadugər şerimi,
Halal sehrim sındırır harutun hər sehrini.*

*Ürəyinin şəkildir Nizamının sözləri,
Mənim halal sehrimlə daim canlı, dıpdır!*

Bu, “söz cadugəriyəm” - deyən şairin təkcə şeir haqqında qənaəti deyil, insan üçün normaya çevrilmiş olan “halallıq” anlayışını “Halal sehrim sındırır harutun hər sehrini” - yazan filosofun tövsiyə etdiyi yaşayış normasıdır. Bu, sufizim - yeni eranın ilk min illiyini yola salmış cəmiyyətin özünü təftiş zərurətindən təzə-təzə cücməyə başlayan, islam mədəniyyətinin inkişafının yollarını göstərən cərəyanın poetikada ilk nümunələrindən biridir. Sonralar həmin cərəyanın görkəmli nümayəndələrindən biri olaraq tanınacaq şair Nizami Gəncəvi, şeyxlik mərtəbəsinə qədər yüksəlmiş Əbu Məhəmməd İlyas ibn Yusif Şeyx Zəkimiyyəddin belə hesab edirdi ki, mədəniyyətin təkmilləşdirilməsi dinin durğunlaşmamasına, onun adicə quru qanunlar toplusuna çevrilməsinin, ruhunun itirilməsinin qarşısını alır. Şeyx Nizami əmin idi ki, mədəniyyət təmizlikdən keçən yol insanı kamilliyə aparır başlıca vasitədir və o bu vasitə ilə özündə dözümlülük, sülhsevərlik, yüksək əxlaqi keyfiyyətlər tərbiyə edə bilər. Onun fikrincə, Allaha içdən gələn sevginin məhəvrində iki amilin dayanacağı mütləqdir: mədəniyyət və dünyanı dərk etmə.

Yaşadığımız ilin “Nizami Gəncəvi İli” elan edilməsi, əlbəttə, hər bir azərbaycanlının, o cümlədən, ilk növbədə, Şərqi insanın diqqətini böyük şair-filosofof yönəltməyə xidmət edir. İnandırıcı ki, ölkə Prezidentinin imzaladığı bu xüsusilə əhəmiyyətli dövlət sənədi, ilk növbədə, ədəbiyyatşünas

alimlərimizin yeni tədqiqat sahələrini araşdırmaq üçün stimullaşdıracaq. Onu nəzərə alsaq ki, məsələn ancaq Nizami Gəncəvi yaradıcılığının sistemli şəkildə tədqiqatları cəlb edilməsi, fundamental tədqiqat materiallarının akademik səviyyədə nəşr olunması, ümumiyyətlə, mütəfəkkir şairin ədəbi irsinin ədəbiyyatşünaslığın elminin diqqət mərkəzində olması mövqeyindən yanaşılması subyektiv yanaşma sayıla bilər. Haqqında danışdığımız, 2021-ci il yanvar ayının 5-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı Sərəncamın preambulasında oxşar yanaşmalar nəzərə alındığından deyil, qeyd olunur: “Nizami irsi uzun zamandan bəri dünya elmi-ədəbi fikrinin diqqət mərkəzindədir. Ölkəmizdə dahi şairin əsərləri dəfələrlə nəşr olunmuş, ədəbi irsinin öyrənilməsi və tanınması sahəsində xeyli iş görülmüş, çox sayda tədqiqatlar meydana gətirilmiş, eləcə də dünya nizamışünaslığında ilk dəfə olaraq əsərlərinin elmi təhqidi mətni hazırlanmışdır. Bu proseslərin intensiv şəkildə başlanması əsasən Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 800 illik yubileyi ərəfəsinə təsadüf edir. Dahi şairin yubileyinin dövlət səviyyəsində qeyd olunması ilə bağlı ilk qərar 1939-cu ildə qəbul edilmiş, lakin İkinci Dünya müharibəsi səbəbindən yubileyin yalnız 1947-ci ildə keçirilməsi mümkün olmuşdur. O illərdən etibarən Nizamının dövrü, həyatı və yaradıcılığı ilə bağlı yeni-yeni araşdırmalar aparılmışdır”.

Preambulada qeyd olunduğu kimi, Nizami Gəncəvi yaradıcılığı ilə bağlı ölkəmizdə kifayət qədər araşdırmalar aparılıb. Qeyd edək ki, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu və Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi o yüngümdə araşdırmaların ardıcılığı və dayanıqlığı üçün əsas fundamental baza hesab oluna bilər.

Onu da nəzərə alaq ki, Azərbaycan Respublikasının nominal suverenliyi zamanlarında Nizami Gəncəvi irsinin akademik araşdırılması işinin tamamilə yeni müstəviyə keçirilməsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bilavasitə diqqət və qayğısı sayəsində xüsusilə aktual olmuşdur. Onun iradəsi ilə 1979-cu il yanvar ayının 6-da “Azərbaycanın böyük şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin irsinin öyrənilməsinə, nəşrinə və təbliğini daha da yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında”, 1981-ci ilin avqust ayında isə “Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 840 illiyi haqqında” qərarlar təkcə Nizami irsinin tədqiqi sahəsində deyil, ümumən orta əsrlər Azərbaycan mədəniyyətinin sistemli araşdırılması üçün geniş perspektivlər açmışdır. Həmin illərdən ədəbiyyatşünaslığımızda nizamişünaslıq

məktəbi daha da mükəmməlləşərək ən aktual tədqiqat sahələrindən birinə çevrilmişdir. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Sərəncamda indiyə qədər görülən işlər qeyd olunmaqla perspektivdə həmin məktəbin görməli olduğu işlər, qarşıda dayanan vəzifələr bir daha yada salınır: “Nizami dövrü, ədəbi irsi və məktəbi problemləri müasir humanitar düşüncənin tələbləri kontekstində və azərbaycançılıq məfkurəsi işığında tədqiqini gözləyir”.

Lakin bir daha vurğulamaq istərdik ki, adıçəkilən Sərəncamın fəlsəfi ancaq bunları ehtiva etmir. Söhbət “Nizami ili” çərçivəsində yalnız aparılan elmi tədqiqat işlərlə, nəşr olunan kitablarla bitmir, söhbət XII əsr Azərbaycan, həmçinin Şərqi ədəbiyyatının, fəlsəfi fikrinin ən böyük yaradıcılarından birinin Azərbaycan insanına nə qədər doğmalaşdırıla biləcəyimizdən gedir. Azərbaycanda elan olunan “Nizami Gəncəvi İli” bu nöqtəyi- nəzərdən ancaq nizami-

Nizami Gəncəvi - 880

“Nizami Gəncəvi İli”

Gələcək üçün çağırış

şünaslar, Nizami irsinin araşdırılması işi ilə diplom işi hazırlayan tələbələrə başlamış, akademiklərə qədər, bütün tədqiqatçılar üçün də deyil, orta ümumtəhsil və yaxud ali təhsil müəssisələrində çalışan müəllimlərdən hamıya, bütün ziyalılarıma çağırışdır. Bu çağırışa hamıqla qoşulmalıyıq. Bu çağırış Nizami Gəncəvi, 800 ildən artıqdır ki, təkcə Azərbaycan ədəbiyyatını deyil, xalqımızın ruhunu, onun əxz etdiyi bəşəri dəyərləri öz yaradıcılığında ifadə edən, dünyada yayan böyük mütəfəkkiri kitab rəflərindən, internet resurslarından hər bir azərbaycanlının könlünə köçürmək çağırışdır. Hesab edirik ki, bu çağırışa elmi və pedaqoji ictimaiyyətdən əlavə, çap və elektron mediası, yaradıcı təşkilatlar və onların nümayəndələri qoşularaq Nizamini elmi mərkəzlər, yaxud sinif otaqları və ya auditoriyalardan xalqı içinə aparacağıq. Bu məsələnin təqvim tədbirlər çərçivəsində ümummilli ideologiyamızın tərkib hissəsinə çevrilməsi millət, xalq olaraq hər birimiz üçün prioritet istiqamət olmalıdır. Yeri gəlmişkən, hazırda əlimizin altında olan tərcümələrin yüksək səviyyədə olmaması ilə bağlı hələ 1939-cu ilin avqustunda o zamanı NKVD-dən Azərbaycan KP MK-ya arayış göndərilmişdi (Nizami əsərlərinin tərcüməsi haqqında NKVD-nin xüsusi arayışı”. “525-ci qəzet”. 17 sentyabr, 2017-ci il, S.10). Arayışda Mərkəzi Komitə tərcümə işinin aşağı səviyyədə aparılması barədə məlumatlandırılırdı. Həmin tərcümələrin bəzilərinin görkəmli şairlərimiz tərəfindən aparılmasına baxmayaraq, orijinala müqayisədə hədsiz zəifliyi ayrı-ayrı mütəxəssislər tərəfindən sonralar da qeyd edilib. Etiraf edək ki, böyük Nizamının yaradıcılığının ən mükəmməl səviyyədə təqdimatı nizamişünaslığın başlıca problemi hesab edilməlidir və şübhə etmirik ki, ədəbiyyatımız və mədəniyyətimizin böyük hamisi cənab Prezidentimiz birinci müraciətdə bunun həll olunmasını, əsərlərin böyük şairin adına layiq tərcümə olunması məsələsinin həll olunmasını təmin edəcəkdir. 2001-ci il iyun ayının 18-də və həmin il avqustun 9-da Ümummilli Lider tərəfindən imzalanmış “Dövlət dilinin təbiiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında”, “Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün qeyd edilməsi haqqında” fərmanlarından sonra “Azərbaycan ədəbiyyatı, mədəniyyəti və elminin ən gözəl nümunələrini gələcək nəsillərə çatdırmaq probleminin həllini xatırlayaraq, Azərbaycan dilində əvvəllər kiritilən qrafikasında çap olunmuş əsərlərin latın qrafikası ilə yenidən nəşrinin kütləvi şəkildə həyata keçirilməsi məqsədi ilə 2004-cü il yanvar ayının 12-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı “Azərbaycan di-

lində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında” Sərəncamının cənab Prezidentimizin imzaladığı ilkin dövlət sənədləri sırasında dayandığını yada salmaq kifayətdir. Söhbət, ilk növbədə, ədəbiyyatımızın klassiklərinin əsərlərinə qayğıdan gedir. Onların xalq arasında qədr edib çatması isə birinci növbədə ziyalılarımızın öhdəsinə düşən vəzifədir.

Etiraf etməkdən çəkinməyək ki, oxşar məsələlərlə bağlı yaxın, uzaq qonşularımızın təcrübəsini yaddan çıxarmamalıyıq. Yeri gəlmişkən, XII əsrin sonlarında tarixi və mədəniyyətinə, ədəbiyyatına hər birimizin böyük hörmətlə yanaşdığımız qonşu Gürcüstanda yaşayb yaratmış, Nizami Gəncəvi yaradıcılığında bəhrələnən, məşhur “Pələng dərisi geymiş pəhləvan”ın müəllifi Şota Rustavelinin araşdırmaçılarından birinin sözlərini yada salmaq lazım bilirik. Məsələn, Rustaveli dövrünün abidələrini tədqiq edən SSRİ Elmlər Akademiyasının akademiki İosif Orbeli Şota Rustavelinin daha fundamental araşdırılması zərurətini belə ifadə edirdi: “Rustavelini anlamaq, həm də layiqincə anlamaq, XII-XIII əsrlər Şərqi mədəniyyətini anlamaq deməkdir. Rustavelini layiqincə, bütün dahiliyi ilə anlamaq bir adam, deməli, Şərqi anlamır”.

“Pələng dərisi geymiş pəhləvan”ı gürcü dilindən rusçaya çox gözəl tərcümə edən Şalva Nutsçubidze isə yazırdı: “XII əsr gürcü ədəbiyyatında Rustavelinin yaşlı müasirlərindən Çaxruaxzenin əsərlərində belə Nizamiyə işarələr vardır. Rustaveli Nizamının açdığı Şərqi renessansın yolu ilə getmişdir”.

İrəni görkəmli ədəbiyyat tədqiqatçısı V. Dastəgirdi isə yazırdı: “Ürfan və şeir mülkünün ən böyük sultanı Mövlana Cəlaləddin Rumi hakim Nizamının şeirlərindən bir çox iqtibaslar etmişdir. Mövlana Ruminin məsnəvi və qəzəllərini incələyən fəzailətli alim Ağa Hadi Xairi qeyd edir: “Mövlana Rumi Nizamının “Divan”ını həmişə öz gözü önündə saxladı və ondan mənəca böyük ölçüdə iqtibaslar edirdi. Halbuki, o, hakim Sənai Qəznəviyə böyük rəğbət bəsləməyinə baxmayaraq, ondan iqtibaslar etməmişdir. Bu iqtibaslar, şübhəsiz, Nizami şeirinin bir fenomen olduğunu isbat edir, belə olmasaydı, Mövlana kimi bir ustadı özünə necə cəlb edə bilərdi?”

Mövlana, Nizamının bir qəzəlindən bu şəkildə istifadə etmişdir.

*Cəvab anke Nezami be nəzm miqayad
“Cəfa məkon ke cəfa şive-ye vəfa-ye to nist”.*

(“Cəfa etmə, çünki cəfa sənəin vəfadarlığına yarasın” - sətri tərcümə).

M.F.Körpülü isə V.Bartoldun “İslam mədəniyyəti tarixi” adlı kitabına yazdığı qeydlər arasında onun belə bir sitatını verir:

“Nizami İran və türk məsnəviçilərinin ən böyük ustadı, İranın ən böyük şairlərindən biridir və onun şeirlərində olduqca tərəvətli türk sözlərinə də təsadüf edilir”.

Məşhur alman tədqiqatçısı P.Horn isə 1925-ci ildə Berlində nəşr etdirdiyi kitabında Nizamini Firdovsindən üstün tutur və aralarındakı fərqi “yerdən göyə qədər” adlandırır, Nizamini “mənzum roman sahəsində sevilən yeganə ustad” olaraq qeyd edirdi.

Y.Bertlesə görə isə “Nizamının ikinci poeması “Xosrov və Şirin” dünya ədəbiyyatında tayı-bərabəri olmayan, heyranləndirici dərəcədə kamil bir əsərdir. Yaxın Şərqi ədəbiyyatında ilk dəfə olaraq, insanın şəxsiyyəti bütün dəyərləri ilə bizə göstərilmişdir. Həm də şairin əl-qolunu bağlayan ənənələrdə yerləşmiş bir mövzunu işləmək surətiylə”. Bertles Nizamının qəhrəmanlarını belə təqdim edirdi:

“İnsan ruhunu lazımlıca anlamaq nəticəsində edilən incələmə Nizamiyə dünya ədəbiyyatının ölməz əsərləri arasında daimi yer almış klassik qəhrəman surətini yaratmaq imkanını vermişdir. Şirin, Fərhad, Leyli, Məcnun, Bəhrəm və İsgəndər öz sifətlərinin tam əksini Nizamının əsərlərində tapmışlar. Türkiyədən tutmuş müsəlman Hindistanına qədər həmin surətlər bu biçimlərlə Yaxın Şərqi ədəbiyyatlarının hamısına keçmiş və bu vəziyyətləri ilə bizim günlərimizə qədər yaşayışlar və gələcəkdə də yaşayışları təbiiür”. Bertlesin qənaətinə, “Nizami üç növ eşq müəyyənləşdirir: a) qəhrəmancasına eşq; b) faciəli və ya fəlakətli eşq; c) kef çəkmək üçün əyləncə və ya oyuncaq olan eşq”. Dünyaca tanınan şərqşünas, Şərqi ədəbiyyatının nadir araşdırmaçısı daha sonra Avropa ədəbiyyatının ən güdrətli epos ustası ilə apardığı müqayisəli təhlildə belə qənaətə gəlir: “Homerin qəhrəmanlarının Avropadakı şöhrətlərindən Nizami qəhrəmanlarının Şərqi müvəffəqiyyətləri daha genişdir. Nizami müxtəlif xalq ədəbiyyatlarına göstərdiyi təsir kimi, özü də xalq ədəbiyyatından (folklor) faydalanmışdır”. Müəllifə görə, bu, şairin ənənələrinə ayrı bir əhəmiyyət və canlılıq vermişdir. Müxtəlif müştəhidə nöqtələrindən incələdiyi Nizamının böyüklüyünün müqayisəsi təyin etmək üçün ölçü tapa bilməyən Bertles sonda qənaəti belə bölüşür: “Nizami üçün ölçü yoxdur, onu ancaq özü ilə ölçmək mümkün olur!”.

Yaradıcılığa lirik şeirlər - qəsidə, qəzəl və rübaiylərlə başlayan Nizami qısa bir zaman ərzində öz “Divan”ını tərtib etmiş və bir şair kimi məşhurlaşmışdır. Onu populyar edən, dünya şöhrəti qazandıran, “Xəmsə” adlandırılan beş poeması (“Sirlər xəzinəsi”, “Xosrov və Şirin”, “Leyli və Məcnun”, “Yeddi gözəl”, “İsgəndərnəmə”) isə ədəbiyyata tamamilə yeni bir poetik səs, nəfəs gətirmişdir.

Nizami Gəncəvi sözün qiymətini bilən, onun ağırlıqları altında poeziyanın yükünü çəkən, nadir istedadın fitrəti ilə adını dünya ədəbiyyatının korifeyləri sırasına həkk etdirən fikir adamı kimi yaşamaqda davam edirdi.

*Ölçülüb-biçilərsə incə fikir, incə söz,
Nə qədər gözəlləşsə, olar ürəyincə söz.*

*Kim ki sözsə söz qoşub tapar haqqın sənini,
Sözə iki aləmin açar xəzinəsini.*

*Bu xəzinəni yalnız açar tapanlar açar,
Yalnız söz ərlərinin dilləridir bu açar.*

Davosun təhsil gündəmi

← Əvvəlki səh.1

Bununla yanaşı, növbəti onillikdə ehtimal və təsir baxımından risklərin siyahısına hələ də ekoloji problemlər rəhbərlik edir. “Son 15 il ərzində Ümumdünya İqtisadi Forumunun global risklərə dair hesabatı pandemiyaların təhlükəsi barədə dünyaya xəbərdarlıq edib. Biz 2020-ci ildə uzunmüddətli risklərə məhəl qoymamağın nəticələrini gördük. COVID-19 milyonlarla insanın həyatını itirməsi ilə yanaşı, səhiyyə, iqtisadiyyat və rəqəmsal texnologiyalar sahəsində uzun müddətdir davam edən disproporsiyaları da üzə çıxardı. Bu hadisələr ətraf mühitin pisləşməsi kimi uzunmüddətli problemlərin həlli üçün lazım olan global əməkdaşlığı daha da çətinləşdirə bilər”, – deyər Ümumdünya İqtisadi Forumun təsisçisi professor Klaus Şvab və Forumun icraçı direktoru Saadiyə Zahidin “2021-ci il Qlobal Risklər Hesabatı” sənədinin giriş hissəsində yer almış məqaləsində bildirilir.

Bir çox şagird məktəb dərsləri üçün kompüterə girə bilməyib

Hesabatda texnologiya və rəqəmsal bacarıqların cəmiyyət həyatında mühüm rolunun artacağından bəhs olunur. Qeyd edilir ki, texnologiya və rəqəmsal bacarıqlara sahib olmaq məsələsinə gəldikdə, “zənginlər” və “yoxsullar” arasındakı boşluq genişlənmə və sosial birləşmə təhlükəsi yarada bilər. Bu, xüsusilə bütün dünyada gənclərə təsir göstərəcək, çünki bu qrup öz həyatı üçün ikinci qlobal böhranla üzləşir və növbəti onillikdə imkanlardan istifadə edə bilməz.

Dünyanın hər yerində iş yerləri və məktəblər COVID-19-un yayılmasını məhdudlaşdırmaq üçün bağlandıqda yaşlıların 60 faizi əsas rəqəmsal bilik və bacarıqlara malik deyildi, bu da onları sürətlə onlayn əməliyyatlara keçməyə məcbur etdi. Bir çox şagird məktəb dərsləri üçün kompüterə girə bilməyib: Çində şagirdlərin 25%, Meksikada 45%, İndoneziyada 65% internetdən əziyyət çəkib. Forum xatırladır ki, rəqəmsal boşluq pandemiya əvvəl də həyəcan doğurdu: Beynəlxalq Elektrik Rabitəsi Birliyi 2018-ci ildə dünya əhalisinin yalnız 50 faizinin internetə qoşulduğunu bildirib. Buna görə də qurum internetə çıxış imkanlarının yaxşılaşdırılması üçün kollektiv səyləri 2 dəfə artırmağa çağırıb.

Bütün dünyada təhsil sistemləri onlayn təlimin təbiiq ilə dəstəklənən mürəkkəb struktur transformasiyasına məruz qalmalıdır. Bu dəyişiklik potensial olaraq xərcləri azalda və əlçatanlığı genişləndirə bilər, lakin rəqəmsal vasitələr, onlayn giriş və iştirak üçün bilikləri olmayan tələbə və işçilər risk altındadır. Dünya üçün ən ciddi qismüddətli təhdidlər siyahısında beşinci yeri tutan “Rəqəmsal bərabərsizlik” ölkələr daxilində və ölkələr arasında güclənir. Forum ölkələri rəqəmsal təhsilə investisiyalar qoymağa çağırır, əks halda zəngin və kasıblar fonunda texnoloji bərabərsizlik daha da güclənə bilər.

Hamıya bir dər

“2020-ci ildə global pandemiya riski gerçəkləşdi. Biz bilir ki, hökumətlər, biznes və digər maraqlı tərəflər üçün belə uzunmüddətli risklərlə mübarizə aparmaq nə qədər çətin, amma hamı üçün bir dər var: etiraf etməli ki, onlara məhəl qoyulmaması onların yaranma ehtimalını azaltır. Hökumətlər, müəssisələr və cəmiyyətlər pandemiya çıxmağa başladığı üçün onlar təcili olaraq

Qlobal risklər dünyada təhsilin əhəmiyyətli rolunun artdığını göstərir

yenı iqtisadi və sosial sistemlər formalaşdırılmalıdır ki, bu da bizim kollektiv davamlılığımızı və sarsıntılara cavab vermə qabiliyyətimizi artıracaq, eyni zamanda bərabərsizliyi azaldacaq, sağlamlığı yaxşılaşdıracaq və planeti qoruyacaq”, – deyər Ümumdünya İqtisadi Forumunun icraçı direktoru bildirib.

Avropada risk idarəetmə şöbəsinin müdiri Karolina Klint hesabatda əksini tapmış rəqəmsallaşma, yeni iş yerlərinin açılması və texnoloji biliklərin əhəmiyyətli rolunu belə qiymətləndirir: Rəqəmsal çevrilmənin sürətlənməsi böyük faydalar vəd edir, məsələn, 2025-ci ilə 100 milyon yeni iş yerinin yaradılması kimi. Bununla yanaşı, rəqəmsallaşdırma 85 milyona yaxın iş yerini sıxışdırır, çünki planetin yetkin əhalisinin 60%-i hələ də əsas rəqəmsal texnologiyalara sahib deyil və mövcud bərabərsizliyin dərinləşməsi riski mövcuddur.

“2020-ci il pandemiyası bütün dünyada iqtisadiyyatın və cəmiyyətin əsaslarını sarsıdan stres testinə çevrildi. Sistem sarsıntılarına davamlılığın bərpası xeyli maliyyələşdirmə, beynəlxalq əməkdaşlıq və daha çox sosial birlik tələb edəcək. Sabitlik həm də bütün dünyada internet girişinin artmasından asılı olacaq, bilirik ki, əvvəllər rəqəmsallaşdırılmış iqtisadiyyatlar 2020-ci ildə nisbətən yaxşı nəticələr göstərmişdir”, – deyər SK Group Sosial Dəyərlər Komitəsinin prezidenti bildirib. “Lakin, əgər 5G və süni intellektin daha da genişləndirilməsi böyümə mühərriki olarsa, biz təcili olaraq rəqəmsal boşluğu və etik riskləri aradan qaldırmaqlıyıq”.

Kövrək təhsil sistemləri

2020-ci ildə dünya təhsil sistemi misli görünməmiş çağırışlarla qarşılaşdı. Pandemiya qadağalarının ilk dalğası zamanı bütün dünyada şagirdlərin 80%-i məktəbə getməmişdir, çünki sınıfdə ənənəvi təhsil kəsilmişdir. Televiziya, radio və İnternet vasitəsilə distant təlimə uyğunlaşmağa baxmayaraq, imkanlarda kəskin regional fərqlər müşahidə olunurdu. Dünyada tələbələr üçün ən azı 30%-i rəqəmsal və yayım formatında təhsil almaq üçün texnologiyalara imkan tapmır. Pandemiya xüsusilə gənclər ağır zərər çəkib, 112 ölkədən olan

gənclərin 51% -i onların təhsilinin geridə qaldığını düşünür.

Adaptiv tədbirlər məktəblərin sonda yenidən açılmasına imkan versə də, bir çox problemlər hökumətlərin yavaş reaksiyası səbəbindən sonrakı dalğalar boyunca qaldı. Məktəblərin bağlanması gənclərin bərabərsizliyini daha da ağırlaşdırdı. Yüksək gəlirlili ailələrdə şagirdlər potensial olaraq daha məqsədyönlü və fərdiləşdirilmiş təhsil sxemindən faydalana bilərdilər, lakin məhdud resurslar keçirən gənclər rəqəmsal əlaqənin, böyüklərin dəstəyi və ya evdə oxumaq üçün kifayət qədər yer olmaması səbəbindən təhsil imkanlarında iştirak etməyə çalışırdılar. Digərlərinin fikrincə, sərhədlərin bağlanması təhsilin məhsuldarlığını çətinləşdirirdi.

Evdə təhsil və işləmək ailələrdə stres səviyyəsini və bəzi yerlərdə gənclərə qarşı zoraklıq hallarının sayını artırırdı.

Təhsilə əlavə investisiya lazımdır

Hesabatda qeyd olunur ki, pandemiya geniş yayılmış iqtisadi və sosial sarsıntılar qarşısında gənclərin zoifliyini nümayiş etdirib. Siyasi və iqtisadi sistemlər gənclərin ehtiyaclarını birbaşa ödəmək və nəsil itkisi riskini minimuma endirmək üçün global miqyasda uyğunlaşmalıdır. Sağalma prosesinin mərkəzində təhsil sektorlarının yaxşılaşdırılmasına, ixtisasın artırılmasına və yenidən hazırlanmasına, sosial müdafiənin adekvat sxemlərinin təmin edilməsinə, gender ayrılığının azaldılmasına və psixi sağlamlığın fəsadlarının aradan qaldırılmasına investisiya qoyulmalıdır.

Yeni təlim üsulları daha geniş, uyğunlaşdırıcı və hərtərəfli olmaq potensialına malikdir ki, bu da tələbələrə yaradıcılıq, innovasiya və şəxsiyyətlərə bərabərlik kimi 21-ci əsrin bacarıqlarını inkişaf etdirməyə imkan verir. Lakin dövlət və özəl sektorlara bütün gənclər üçün bərabər investisiya qoyulması hər zaman kəskin və vacibdir. Əmək bazarının sürətlə dəyişən xarakterini nəzərə alsaq, istehsalda uzaqlaşmadan peşə təhsili və təhsilə əlavə investisiya da lazımdır. Təhsil texnologiyalarına qoyulan investisiyalar fiziki təbii infrastrukturunun

kələrdə onlar ilk olaraq karantin səbəbi ilə işlərini itiriblər. Bir çox gənclər pandemiya əvvəlindəki sektorlarda işləyirdilər. Xüsusilə dünyada təxminən 80% gənc işçinin məşğul olduğu qeyri-rəsmi sektor zərər çəkmişdir. Ümumiyyətlə, artıq 2020-ci ilin əvvəlində 21% təşkil edən işsiz, təhsilsiz və ya peşə hazırlığı olmayan gənclərin sayı, ehtimal ki, gələcək illərdə artacaq.

Təhsildə gender bərabərsizliyi

Mövcud böhran təhsil və iş sahəsində gender bərabərsizliyini də aşıra etdi və daha da ağırlaşdırdı. Bu boşluğun tərminəsi onu aradan qaldırmaq üçün ilk addımdır. Məktəblər və işgötürənlər gənc qadınların məktəbə və ya işə qayıda bilmələrini təmin etmək, həmçinin gender zorakılığı qurbanları üçün dəstək proqramlarının həyata keçirilməsi üçün tədbirlər görməlidirlər.

Yenidən hazırlanma, ixtisaslaşma yenə də aktualdır

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, işgötürənlərin demək olar ki, yarısı əmək bazarında dəyişiklikləri nəzərə alaraq vəzifə və ya vəzifələrini dəyişdirmək niyyətindədir. Bundan əlavə, təşkilatların 73 faizi öz işçilərinin əksəriyyətini yenidən hazırlıq və ixtisas artırmaq üçün motivasiya etməyi planlaşdırır. WEF hesab edir ki, sahibkarlar üçün qismüddətli riskləri azaltmağın ən yaxşı yollarından biri işçilərin təhsilinə investisiya qoymaqdır. “Şirkətlər gələcəkdə bazarlarda uğur qazanmaq üçün tələbə və işçilərə rəqəmsal vasitələr vermək üçün ixtisas artırma proqramlarına investisiya qoymalıdır”, – deyər WEF-in Qlobal Risklər şöbəsinin müdiri Emilio Granados Franko bildirib. “Biz artıq işgötürənlərin bu vəzifənin öhdəsindən necə gəldiyini gördük: 2020-cü ilin II rübündə onlayn tədris imkanlarının təmin edilməsi beş dəfə artıb”.

Risklər dövründə hansı biliklər əhəmiyyətlidir?

Ümumdünya İqtisadi Forumunun tədqiqatçıları əmək bazarını təhlil edib və bu il hansı bacarıqların tələb olacağını bildiriblər. Aktual bacarıqlar hər hansı bir işdə faydalı olacaq soft skills (çevik bacarıq) kateqoriyasına aiddir. Ekspertlər hesab edirlər ki, yalnız bu bacarıqlar fasiləsiz öyrəndikdə insan peşəkar olaraq qala bilər. 2025-ci ilə qədər işgötürənlər üçün vacib olan və artıq nəzəriyyə ilə yanaşı məktəblərdə öyrənməni zəruri edən peşəkar sənətlər bunlardır: analitik düşüncə və innovasiya; aktiv təlim və təlim strategiyalarının qurulması; problemlərin hərtərəfli həlli; tənqidi düşüncə və analiz; yaradıcılıq, orijinallıq, təşəbbüskarlıq; liderlik və sosial təsir; texnologiyalardan istifadə, monitoring və nəzarət; proqramlaşdırma və dizayn; stress dözümlülük və çeviklik; mülhizə, problemlərin həlli və ideyaların generasiyası; emosional intellekt; problemlərin aradan qaldırılması; xidmət oriyentasiyası; sistemli analiz və qiymətləndirmə; inam və danışıqlar aparmaq.

Hesabatda qeyd olunur ki, koronavirus ölkələrə, şirkətlərə və qeyri-hökumət təşkilatlarına WEF hesabatında göstərilən bəzi riskləri azaltmaq üçün dərslər verdi. Keyfiyyətli analiz, qurulmuş kommunikasiya, ictimai və özəl sektorlar arasında daha dərin münasibətlər gələcək risklərə hazırlıqda kömək edə bilər.

Oruc MUSTAFAYEV

Müasirliklə səsleşən, bir-birindən maraqlı elmi-pedaqoji əsərləri ilə Azərbaycan ictimaiyyətində kifayət qədər tanınan və nüfuz sahibi olan, illərdir təhsilimizin gündəlik qayğıları ilə birgə yaşayan, araşdırma və təhlillər aparan təcrübəli təhsil eksperti, "XXI əsr Təhsil Mərkəzi" İctimai Birliyinin sədri, Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın üzvü, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, Milli Məclisin deputatı Etibar Əliyevin təqdimatında təhsilimizin aktual problemlərinə həsr olunmuş "Yeni təhsil, tərbiyə və elm" antologiyası haqqında fikirlərimi oxucularla bölüşmək istəyirəm.

Kitabın Azərbaycan xalqının sevimli müəllimi, görkəmli alimi, milyonların yaddaşında əsl müəllim-alim, dahi şəxsiyyət kimi qalması bacaran, pedaqogika elminə, təhsil tarixinə zamanında öz sözünü demiş, sabiq təhsil naziri, akademik Mehdi Mehdiyənin əziz xatirəsinə ithaf olunması qədrbilənlik və qürurvericilik nümunəsidir.

Akademik Mehdi Mehdiyənin böyük elmi-pedaqoji yaradıcılığı, təhsilimizlə bağlı önəmli ideyaları, şəxsiyyəti haqqında tam fikir və təsəvvürləri müəllif oxuculara, respublikamızın kifayət qədər tanınmış, ömürlərini elm və təhsilin inkişafına həsr etmiş, görkəmli alim-pedaqoqlarımız: akademik Fuad Qasımzadə, professor Əbdül Əlizadə və professor Əjdər Ağayevin bu böyük şəxsiyyət haqqında yazdıqları xatirələrinin köməkliyi ilə formalaşdırılır.

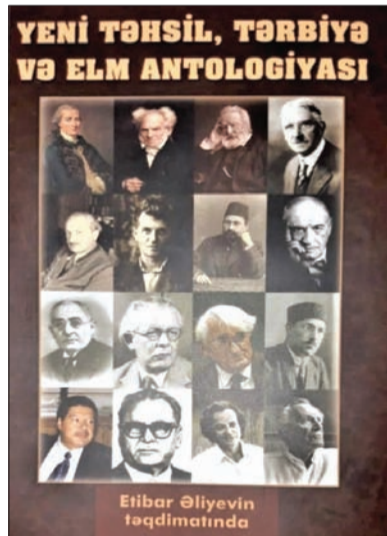
Kitabın dəyərli olmasına mündəricatın yaratdığı mənzərə bir əminlik yaradır. Mündəricatda dünyanın bir çox alim filosoflarının adlarının, eləcə də onların arasında Azərbaycan xalqının görkəmli müfəkkirlərinin olması kitaba olan ilkin marağı daha da artırır. Müəllif "Ön söz"də kitaba nəfəs verən bu dahilərin dahiyənə ideyalarının əsas istiqamətinə, ruh və məzmununa Senekanın "Əfsus ki, biz həyat üçün yox, məktəb üçün oxuyuruq" epiloq kimi seçdiyi fəlsəfi fikrinin köməkliyi ilə aydınlıq gətirir.

Sadə və anlaşılan, hər kəsin başa düşəcəyi sadə bir dildə tərtib olunmuş, oxunması çox rahat olan bu kitab respublika ziyalıların və geniş ictimaiyyətin dərin marağına və minnətdarlığına səbəb olmuş, işgüzar müzakirələrə yol açmışdır.

Hamiyə bəllidir ki, respublikamızda uzun illərdir formalaşmış pedaqogika elmi əsasən sovetlər dönmündən miras qalmış, insanların həyat və düşüncəsinə hakim kəsilmiş kommunist ideologiyasının təsiri ilə formalaşmışdır. Respublikamız müstəqillik əldə etdikdən sonra bu düşüncə tərzindən nə qədər uzaqlaşmağa çalışsaq, azad olmağa can atsaq da onun mənfəi təsirləri hələ də mövcud pedaqoji prosesdə özünü göstərməkdədir.

Etibar Əliyev vətənpərvər ziyalılarımız kimi ulu öndər Heydər Əliyevin ölməz ideyalarına əsaslanan, güclü və möhkəm təməl, milli və müasir dəyərlər üzərində qurulmuş müstəqil Azərbaycan dövlətinin xoşbəxt gələcəyinə inanır və əmindir ki, ölkəmiz bundan sonra da inkişaf edəcək, sosial-iqtisadi qüdrəti güclənəcək, daha müasir-modern dövlətə çevriləcəkdir. Hər an bu müqəddəs arzuların çin olmasını düşünən müəllif, hər bir cəmiyyətin əsaslı dəyişməsinə və yeniləşməsinə təhsilin bütün islahatlarının öndə durmasını ardıcıl siyasətə çevirən Ulu öndər Heydər Əliyev ənənəsinə sadıq qalaraq, bunun səmərəli və nəticəyönümlü yolunu təhsil sisteminin inkişaf etdirilməsində, ilk növbədə bu sistemi yönəltməyə qadir olan yeni təhsil fəlsəfəsinin formalaşdırılmasında görür.

Pedaqoji ideyalar çələngi

Elə kitabın ana xətti də təhsil fəlsəfəsinin formalaşmasına və inkişafına təsir göstərən, dəyərini əsrlərlə itirməyən, müasirliklə səsleşən, insanlığı daha üstün gələcəyə aparmağa qadir olan ideyalar və bu ideya sahiblərinin əsərlərindən təhsil, təhsil sistemi ilə bağlı verilmiş fikir və düşüncələrdən nümunələrdir.

Əslində dünyanı dəyişən də ideyalardır, idarə edən də. Təhsil və elm sahəsində isə ideyaların sayı daha çoxdur, sadəcə bu ideyalardan gücə çevrilən bilənlərə, inkişafa apararlara daha çox ehtiyac duyulur. Əsərdə qabaqcıl ölkələrin təcrübədə özünü doğrultmuş təhsil fəlsəfəsinin əsasını təşkil edən ideyalarla yanaşı, qloballaşan dünyada müasirliyin atributuna çevrilmiş keyfiyyətli təhsilə bağlı ideyalara da geniş yer verilir. Bu baxımdan kitabı keyfiyyətli təhsil və onun inkişafına töhfələr verə biləcək pedaqoji ideyalar çələngi də adlandırmaq olar.

Müasir dövrimizdə keyfiyyətli təhsil hər bir şəxsin ən böyük uğuru, nailiyyəti hesab olunmaqla yanaşı, həm də ona həyatda özünü realizə etməkdə, şəxsi karyera qurmaqda, hüquqlarının qorunması və özünə inamın formalaşmasında həlledici rol oynayır.

Əsərdə dünya elminin ən görkəmli nümayəndələri, klassik və müasir ədəbiyyatın şah əsərlərini yaratmış nadir simaların fikirləri öz əksini tapıb.

Əsərdə müasir təhsil fəlsəfəsinin formalaşmasında dünyada tanınmış bir çox dahilərin ideyalarına geniş yer verilmişdir. Bir məqalədə onların hamısının təhsil fəlsəfəsi ilə bağlı görüşlərindən söhbət açmaq imkan daxilində deyildir. Onların

arasında müasir təhsilin inkişafında danılmaz rolları olan Con Dyüi, Barbalis N. və Piters M., Ceyms Uotson, Zembilas M. və sairərlə yanaşı, həm də təhsillə bağlı xalqımızın yetişdirdiyi Əli bəy Hüseynzadə, Əhməd bəy Ağaxanov, Qorxmaz Quliyev, Əjdər Ağayev kimi dahilərin əsərləri də yer almışdır.

Kitabda yer alan təhsil fəlsəfəsi ilə bağlı ideyaların arasında Etibar Əliyev özünün "Təhsilin sənaye cəmiyyətindən postsənaye cəmiyyətinə transformasiyası" adlı əsərində təhsilimizlə bağlı düşüncələrini səmimiyyətlə bölüşür. Təcrübəli bir təhsil ekspertinin uzun illərin gərgin əməyinin bəhrəsi olan düşüncələri təhsilimizin reallıqlarına daha yaxındır. Təhsilə, məktəbə olan məhəbbətini isə o gizlətmir, əsl filosof ki-

mi bildirir: "İnsan və cəmiyyət özlərinin ən böyük arzusu və ümidlərini məktəblə bağlayır. İnsanlar məktəbin həyatı ilə yaşayır, ən saf ideyalarının burada həyata keçəcəyinə ümid bəsləyirlər. Məktəbdə bizə keçmişimiz bəlli olur, bu günümüz yaradılır və gələcəyimizə yol çəkilir". Müəllifin qeyd etdiyi kimi, ömrünü təhsillə bağlayan insanların düşüncələrinin əksəriyyətini də elə məktəb həyatı, məktəb gələcəyi ilə bağlı fikir və qayğılar tutur. İstək və arzuları isə müqəddəs olaraq qalır. Məktəbin inkişafı və çiçəklənməsi üçün sağlam mühitin yaradılması əsas şərtidir: "Xəstə cəmiyyət mütləq məktəbi də yoluxdurur, xəstə məktəbdən isə bu viruslar gələcək nəsillərə keçir. Məktəbi xilas edən cəmiyyət öz gələcəyini xilas etmiş olur".

Müəllif əsərində diqqəti çəkən digər önəmli məsələ isə bəşər tarixinin keçdiyi yolu müxtəlif dövrlərə ayırmaqla yanaşı, onların inkişafına səbəb olan əsas tələbatları incələyir. Təhsilin digər dövrlərdən fərqli olar bu gün daha böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini əsaslandırır: "Bəşəriyyətin keçdiyi yolu ümumiləşdirsək, görün, necə mənzərə yaranır:

- * Aqrar dövr - bu dövrdə əsas struktur istehsalat heç nə verməyən, lakin ona sahib çıxan monarxiya, ordu, kilsə və digər dini idarəçilik strukturları idi.
- * Sənaye dövrü - əsas struktur ağır sənayenin inkişafı, firma və korporasiyalar idi.
- * Postsənaye dövrü - əsas struktur bilimi, bilim adamlarını, bilən adamlarını, bilən adamları yaradan və paylayan universitetlərdir".

Daha sonra müəllif inkişaf mərhələlərini "aqlıqla" bağlayır, aqlığın aradan qaldırılması yollarını elmin yaratdığı istehsal sahələrinin inkişafı ilə, onların bir-birini əvəz etməsində isə təhsilin danılmaz rolunu bir daha qeyd edir: "Bu gün təhsil klassik maarifçilərin dediyi məna və vəzifəni də yerinə yetirir, sənaye dövründəki kimi işi bilən əməkçilər də yetişdirir, ən başlıcası, bilgi istehsal edir və bu bilgilərlə yeni dövr yaradır".

Vidadi ORUCOV,
Pedaqogika üzrə elmlər doktoru

NDU-nun tələbələrinə "Təhsil kartı" təqdim edilib

Ötən ilin noyabr ayından etibarən ölkənin bir sıra ali təhsil müəssisəsində tətbiq olunan "Təhsil kartı"ları Naxçıvan Dövlət Universitetinin tələbələrinə də təqdim edilib. Layihə Təhsil Nazirliyi, Mərkəzi Bank, "Mastercard" və "Naxçıvanbank" ASC dəstəyi, Naxçıvan Dövlət Universitetinin təşəbbüsü ilə həyata keçirilib.

Sözgedən kartlar vasitəsilə tələbələr təqaüdlərini ala, ölkə daxilində və xaricdə bu kartlarla ödənişlər həyata keçirə bilərlər. Kart sahibi olan tələbələr regionlarda yaşayan valideynlərinin göndərmək istədiyi maliyyə vəsaitini də məhz bu kartlara yüklənib-

məklə rahat şəkildə əldə edəcəklər. Təhsil kartını təhsil müəssisəsi, kitabxana və oxu zallarına giriş üçün də istifadə etmək mümkündür. Gələcəkdə təhsil kartının imkanları daha da genişləndiriləcək, tələbələr bu kartlardan ictimai nəqliyyatda, xüsusi endirim kampaniyalarında və digər xidmət sahələrində də istifadə edə biləcəklər.

Qeyd edək ki, "2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı"nın icrası çərçivəsində həyata keçirilən layihə artıq 8 ali təhsil müəssisəsində tətbiq edilir və davamlı olaraq yeni təhsil müəssisələrinin qoşulması nəzərdə tutulur.

Universitetlərimiz üçün fürsət

2022-ci ilin dünya universitetləri reytinginin portalı istifadəyə verildi

Böyük Britaniyanın Times Higher Education (THE) dərgisi 2022-ci il üzrə dünya universitetlərinin qlobal reytinginin tərtibinə hazırlaşır. İndi universitetlər növbəti qlobal reytingdə iştirak edə bilərlər.

Times Higher Education bundan ötrü 2022-ci ilin dünya universitetləri reytinginin portalını istifadəyə verdi. Artıq bütün dünya üzrə ali təhsil müəssisələri qlobal reytingdə yer almaq üçün öz elmi-akademik fəaliyyətlərinə dair göstəriciləri THE-yə göndərə bilərlər. Qlobal reyting sentyabr ayında açıqlanacaq. Portal isə martın 30-da bağlanacaq. Portala müraciətə görə heç bir haqq tələb olunmur.

Ötən il THE-dən olan bir qrup mütəxəssis dünya ali təhsil sektoru ilə əməkdaşlıq edərək 93 ölkədən 1993 universitet üzrə institusional məlumatlar toplayıb və onlardan 1527 təhsil müəssisəsi "World University Rankings 2021" reytinginə daxil olub.

THE-nin ən böyük qlobal reytingi

13,6 milyon elmi məqalə, elmi məqalələrdən 86 milyon sitatətmə, bütün dünya üzrə 22.000 alimin reytinginə əsaslanır.

Hazırda toplanan məlumatlardan yalnız 2022-ci il üçün qlobal reyting, eləcə də elm sahələri üzrə digər dövrlərin tərtib edilməsi üçün deyil, həmçinin Asiya, Latın Amerikasının, inkişaf etməkdə olan digər ölkələrin ali təhsil müəssisələri və gənc universitetlər üçün bir neçə regional və tematik reytinglərin hazırlanmasında istifadə ediləcək. Bu reytingə yalnız öz məlumatlarını THE -nin portalı vasitəsilə göndərən qurumlar daxil ediləcək.

Məlumatların tədarüki bütün universitetlər üçün açıqdır, lakin müəssisələr yalnız bakalavriat kursunu tədris etdikləri, bir sıra fənlər üzrə araşdırmalar aparıdıkları və 2016-cı ildən 2020-ci ilə kimi 1000-dən az olmaqla (bəzi əlavə reytinglər üçün, az da ola bilər) tədqiqat məhsulu dərc etdikləri halda qiymətləndiriləcək.

Bununla belə, reytingə daxil olmaq üçün tələblərə cavab verməyən qurumlar yenə də məlumatları təqdim etməlidir, çünki onlar THE DataPoints vasitəsilə müqayisəli analiz vasitələrinə daxil ola biləcəklər.

Əlavə suallarla bağlı məlumatları data@timeshighereducation.com ünvanı vasitəsilə əldə etmək olar.

Oruc MUSTAFAYEV

“Qış onlayn yarışma”sının qalıbları

“Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsi çərçivəsində dekabrın 25-də başlayan proqramlaşdırma və riyaziyyat üzrə “Qış onlayn yarışma”sının qalıbları bəlli olub.

Ümumi təhsil müəssisələrinin 8-15 yaş arası məktəbliləri üçün nəzərdə tutulan yarışma şagirdlərin asudə vaxtlarını səmərəli və əyləncəli keçirməsi, eyni zamanda, proqramlaşdırma və riyaziyyat üzrə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi məqsədi daşıyır.

Məktəblilərin marağına səbəb olan yarışmaya ölkə üzrə bütün bölgələrdən 18 minə yaxın şagird qoşulub. Yarışmanın süjetinə əsasən, 3-6 nəfərlik komandalar şəklində yarışmada iştirak edən şagirdlər 31 dekabr tarixinədək qarşından gələn yeni ili pandemiyadan xilas etməli, bunun üçün

isə yarışmanın mərhələlərindən uğurla keçməli idilər. Yarışmanın ilkin mərhələsi test tapşırıqlarının düzgün həll edilməsi olub. Bu mərhələdən 636 şagird müvəffəqiyyətlə keçərək sertifikatla təltif olunub. Növbəti mərhələdə şagirdlər yaradıcılıq bacarıqlarını nümayiş etdirib və yekun mərhələyə keçən finalçılar öz layihələrini yaradaraq təqdim ediblər. Nəticədə, aşağıda adları qeyd olunan 3 komanda yarışmanın qalib elan olub:

I yer - “6ç” komandası, Bakı şəhəri 18 nömrəli tam orta məktəb;

II yer - “Nizami” komandası, Gəncə şəhəri 4 nömrəli tam orta məktəb və Bakı şəhəri Anadolu Liseyi;

III yer - “Xaker” komandası, Bakı şə-

həri “Tərəqqi” liseyi.

Qalib komandalar sertifikat və hədiyyəyə mükafatlandırılacaqlar.

Qeyd edək ki, “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsi 2017-2018-ci tədris ilindən etibarən Təhsil Nazirliyi və “Alqoritmika” beynəlxalq təhsil şirkəti tərəfindən həyata keçirilir. Layihə hazırda Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir, Biləsuvar, Şamaxı, Lənkəran, Şirvan, Şəki rayon və şəhərləri üzrə 222 məktəbi, 120000-dək şagirdi əhatə edir.

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor
Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibathıq 539-67-74

Reklam və elanlar 539-20-77 (tel./faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbutat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbutat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 saylı “Mətbutat şöbəsi”

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 013501000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisensiyə № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 1251, Sifariş 211

Məsul növbəti: O.Mustafayev

Etibarsız sayılır

Gəncə şəhər 11 nömrəli tam orta məktəbi 1997-ci ildə bitirmiş Eyyubov Azər Qələndaroviç oğluna verilmiş 176081 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 111 nömrəli tam orta məktəbi 1988-ci ildə bitirmiş Abbasov Vahid Ağamirzə oğluna verilmiş tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Kooperativ Texnikumu (indiki Bakı Biznes və Kooperasiya Kolleci) tərəfindən 1999-cu ildə Əhmədov Nizaməddin Vahid oğluna verilmiş AB-II-030744 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Kürqaraqaşlı kənd tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Vəlizadə Səbuhi Afət oğluna verilmiş A-731089 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 1996-cı ildə Niftəliyeva Şəhanə Adil qızına verilmiş AB-I-021773 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 53 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Xəlilov Kamran Mustafa oğluna verilmiş A-116154 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şirvan şəhər 13 nömrəli tam orta məktəbi 1985-ci ildə bitirmiş Quliyeva (Rzayeva) Dürdanə İltifat qızına verilmiş orta təhsil haqqında (nömrəsiz) attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Nağıyeva (Dadaşova) Mətanət Fəxrəddin qızına verilmiş A-396964 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xəzər Universiteti tərəfindən 2010-cu ildə Nəzərova Səfinə Nürəddin qızına verilmiş BB-I-016872 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 150 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Rəcəbli Fərid Faiq oğluna verilmiş A-185719 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 272 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Əhmədova Nərgiz Vasif qızına verilmiş attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər İsmət Qayıbov adına 1 nömrəli tam orta məktəbi 1992-ci ildə bitirmiş Aydınlı Vüqar Tariyel oğluna verilmiş A-259069 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Abşeron rayon Ceyranbatan qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Mehəliyəvə Aysel Elxan qızına verilmiş A-207686 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Fizuli rayon 9 nömrəli Qayıdış qəsəbə 7 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2006-cı ildə bitirmiş Cənəhmədli Şəmsiyyə Füzuli qızına verilmiş A-369300 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Babək rayon Yarımeçə kənd tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Hüseynova (Özmen) Bəsti Əsgər qızına verilmiş A-049035 nömrəli orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan şəhər 12 nömrəli tam orta məktəbi 2008-ci ildə bitirmiş Quliyev Nihad Hüseyn oğluna verilmiş B-476212 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Saatlı rayon Qaracalar kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2005-ci ildə bitirmiş İbrahimova (Əhmədova) Türkan Dərgah qızına verilmiş A-129575 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Quluzadə Həsənağa Eltun oğluna verilmiş B-658262 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş rayon Ləki qəsəbə tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Süleymanov Kamran Əfqan oğluna verilmiş B-702932 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 38 nömrəli texniki Peşə məktəbi tərəfindən 1984-cü ildə Vəliyev İmran Talib oğluna verilmiş 462569 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2006-cı ildə Əliyeva Ləman Mübariz qızına verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu tərəfindən 2008-ci ildə Əliyeva Ləman Mübariz qızına verilmiş şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti tərəfindən 2019-cu ildə Məcidov Əbülfəz Məhəmməd oğluna verilmiş C-038005 nömrəli bakalavr diplom və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qax rayon Ləkit kənd tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Şirinov Azər Rövsən oğluna verilmiş 611659 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2020-ci ildə Mustafayeva (Məmmədova) Ebru Elxan qızına verilmiş C-060689 nömrəli bakalavr diplom və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağcabədi rayon Aran kənd 2 nömrəli ümumi orta məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitirmiş Əliyev Məhərrəm Rəfayıl oğluna verilmiş A-008084 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 274 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Məmmədova Mehriban Eyyvaz qızına verilmiş A-309339 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 25 nömrəli tam orta məktəbi 1996-cı ildə bitirmiş Bayramov Rəşad Bahadır oğluna verilmiş A-126774 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Səfərova Günel Səfər qızına verilmiş A-088859 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Biləsuvar rayon Zəhmətəbad kənd tam orta məktəbi 1994-cü ildə bitirmiş Hüseynov İlham Xanbəy oğluna verilmiş 240 nömrəli attestat əvəzi arayıf itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər Məktəb-Lisey Kompleksin IX sinfini 2013-cü ildə bitirmiş Eyyvazlı Xavər İntiqam qızına verilmiş A-269080 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

2 nömrəli Bakı Baza Tibb Məktəbi tərəfindən 1990-cı ildə Məmmədov Zaman Adil oğluna verilmiş HT-I-576697 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan MR Ordubad rayon Əndəmic kənd tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Əliyev Aslan Ədalət oğluna verilmiş B-155128 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 219 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Əliyev Kamran Nazim oğluna verilmiş B-745287 nömrəli orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 247 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Abbaszadə Orxan Elxan oğluna verilmiş B-589455 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

2 nömrəli Bakı Baza Tibb Məktəbi tərəfindən 1999-cu ildə Əsgərova Leyla Zəftər qızına verilmiş AB-II-044442 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Texniki Universiteti tərəfindən 2008-ci ildə Məlikov Hafiz Etibar oğluna verilmiş B-093236 nömrəli bakalavr diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl rayon Zurnabad kənd tam orta məktəbi 1991-ci ildə bitirmiş Məmmədova (Hacıyeva) Sənubər Novruz qızına verilmiş A-002826 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz rayon Xudat şəhər 5 nömrəli ümumi orta məktəbin IX sinfini (rus bölməsi) 1995-ci ildə bitirmiş Nurməmmədova Xatirə Yüzəmməd qızına verilmiş 09 nömrəli şəhadətnamə əvəzi arayıf itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tovuz Dövlət Sosial İqtisad Kolleci tərəfindən 2018-ci ildə Bağirova Afaq Habil qızına verilmiş AA-116114 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 252 nömrəli tam orta məktəbi 1999-cu ildə bitirmiş Orucova Gülşən Sabir qızına verilmiş A-160744 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 249 nömrəli tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş İsmayılzadə Ayxan Vidadi oğluna verilmiş A-022853 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yardımlı rayon Büzümül kənd tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Bağirov Rəhil Bağır oğluna verilmiş AN-577873 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Şuvi kənd tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş Tahirov Asif Natiq oğluna verilmiş A-039910 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba şəhər Zaur Cəfərov adına 3 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2015-ci ildə eksternat qaydada bitirmiş Səfərbəyov Rəşad Telman oğluna verilmiş A-596235 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

6 nömrəli Bakı Peşə Liseyi tərəfindən 2006-cı ildə Nəcəfov Rasim Möhübbət oğluna verilmiş BB-015656 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

İdrak Liseyinin rəhbərliyi və pedaqoji kollektivi liseyin təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini Abidi Kərim İsmayıl oğluna dayısı

HƏSƏN MUSTAFAYEVİN

vəfatından kədərli xəbərlərini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

İdrak Liseyinin rəhbərliyi və pedaqoji kollektivi liseyin ibtidai sinif müəllimi Samirə Nəbiyevaya anası

SOLMAZ BAYRAMOVANIN

vəfatından kədərli xəbərlərini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Qeyri-səlis məntiqin banisi

Həyatını elmin, bəşəriyyətin inkişafına həsr etmiş azərbaycanlı alim

Hər zaman azərbaycanlı olması ilə fəxr edən, Azərbaycanı öz vətəni hesab edən, öz vətəninə əbədi rahatlıq tapan L.Zadə bütün mənalı ömrünü bəşəriyyətin inkişafına həsr edib.

Bütün dünyada süni intellekt sahəsində qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin banisi olan Lütfəli Rəhim oğlu Ələsgərzadə 1921-ci il fevralın 4-də Bakıda anadan olub, ibtidai təhsilini 16 saylı orta məktəbdə başa vurub. 1932-ci ildə Ələsgərzadələr ailəsi ata-baba yurdu Cənubi Azərbaycana köçmək məcburiyyətində qalıblar. Burada Lütfi Zadə Tehran Universitetinin Elektrik mühəndisliyi fakültəsinə daxil olub, bu təhsil ocağını müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra isə 23 yaşında Amerika Birləşmiş Ştatlarına gələrək, təhsilini Massachusetts Texnologiya İnstitutunda davam etdirib. Onun dünya elminə məlum olan 6 mühüm nəzəriyyəsinin bünövrəsi də elə burada qoyulub.

L.Zadə 1944-cü ildən 1959-cu ilə qədər Massachusetts Texnologiya İnstitutunda və Kolumbiya Universitetində magistr, doktorluq elmi dərəcələrini alıb. 1959-cu ildə Berkli Universitetində çalışan alim 1963-cü ildən Elektrik mühəndisliyi və kompüter elmləri kafedrasına rəhbərlik edib. L.Zadə həmin universitetdə ömürlük professor və Soft Computing İnstitutunun direktoru kimi fəaliyyət göstərmişdir.

Azərbaycanlı alimə dünyada şöhrət qazandıran və istehsalatda

geniş tətbiq edilən, eyni zamanda, dünya elmində inqilab hesab olunan qeyri-səlis məntiq (Fuzzy Logic) nəzəriyyəsidir. Bu nəzəriyyə riyaziyyatın əsası olan ikili çoxluq anlayışına yeni ifadə verib: qeyri-səlis çoxluq. Elmdə qeyri-səlis ölçünün daxil edilməsi təbiətdə və cəmiyyətdə gedən proseslərin qeyri-müəyyənliyini daha adekvat nəzərə almağa imkan yaradıb. Lütfi-Zadə ilk dəfə olaraq öz nəzəriyyəsinə 1949-cu ildə XX əsrin ən çox sitatə götürülən "Təbii fizika" jurnalında dərc etdirib. Qeyri-səlis nəzəriyyədən 36 mindən çox sitatə götürülüb. Alimin ən böyük xidmətlərindən biri ondadır ki, bu nəzəriyyə biliklərin sərhədlərini xeyli genişləndirib. Banisi olduğu qeyri-səlis nəzəriyyə ilk tətbiqini Yaponiyanın Sendae şəhərindəki avtomatlaşdırılmış metro sistemində tapıb. Yalnız bundan sonra qeyri-səlis nəzəriyyənin uğurlu tətbiqinə şübhə edən alimin yaxınları belə bu nəzəriyyənin konseptual əhəmiyyətini başa düşüblər.

Lütfi Zadə 1989-cu ildə qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin sənayedəki uğurlarına görə, Yaponiyanın elm adamlarına verdiyi ən yüksək mükafat - "Honda" mükafatı ilə təltif olunub. Alim, həmçinin "Təəssüratlar nəzəriyyəsi", "Sistemlər nəzəriyyəsi", "Sözləşlən kompüter nəzəriyyəsi", "Optimal süzgeçlər nəzəriyyəsi" kimi dünya elminin inkişafında, onunun yeni əsaslar üzərində qurulmasında mü-

hüm rol oynamış elmi kəşflərin müəllifidir.

L.Zadənin məşhur vəziyyətlər fəzası, dinamik sistemlərin idarə olunma və müşahidə olunma nəzəriyyələri müasir idarəetmə elminin əsası təşkil edir. ABŞ-ın Milli Kosmik Tədqiqatlar Mərkəzi (NASA) bu nəzəriyyələr əsasında idarəetmə sistemlərini tədqiq edir və layihələndirir.

Dünya şöhrətli alim sonuncu dəfə Bakıya 2008-ci ilin noyabrında "BakuTel" beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərgi və konfransında iştirak etmək üçün gəlib. AMEA Rəyasət Heyətində təşkil olunan tədbirdə iştirak edən Lütfi Zadəyə elmdə göstərdiyi xidmətlərə görə AMEA-nın fəxri diplomu təqdim olunub.

Lütfi Zadənin zəngin elmi fəaliyyəti Azərbaycan dövləti tərəfindən də hər zaman yüksək qiymətləndirilib, 2011-ci ilin fevralında Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə o, texnologiyaların inkişafına verdiyi töhfələrlə mədəniyyətə rəhbərlik etdiyi xidmətlərinə görə "Dostluq" ordeni ilə təltif edilmişdir.

AMEA Rəyasət Heyətinin 20 aprel 2016-cı il tarixdə keçirilmiş iclasında böyük alim "Azərbaycan Respublikasının Nizami Gəncəvi adına Qızıl medalı"na layiq görülmüşdür.

Lütfi Zadə Berkli Universitetinin ömürlük professoru seçilmiş yeganə şəxs, NASA və NATO-nun aparıcı mütəxəssisi idi. Həmçinin yaşadığı Berkli şəhərində öz adına olan "Institute Zadeh-ZIFT" İnformasiya Texnologiyaları İnstitutuna rəhbərlik edirdi. Lütfi Zadə alman alimi Maks Plankdan sonra dünyada ikinci alimdir ki, sağlığında həm özünün, həm də nəzəriyyəsinin adı daşıyan elmi mərkəz mövcud idi. O, bir çox xarici ölkə akademi-yalarının üzvü, onlarla xarici dövlət və ictimai təşkilatların fəxri doktoru idi. Dünya şöhrətli alim, həmçinin ABŞ Milli Mühəndislik Akademiyasının üzvü, fəxri akademiki olub.

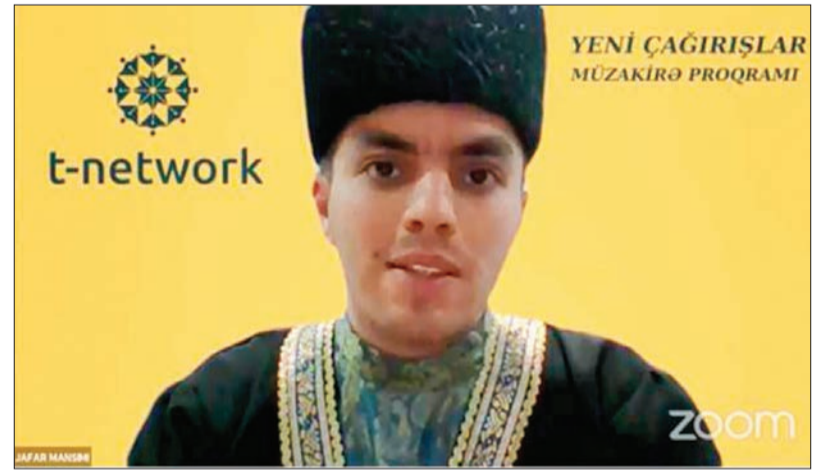
Qeyd edək ki, alimin nəşi öz vəsiyyətinə uyğun olaraq, Azərbaycana gətirilib və I Fəxri Xiya-banda dəfn edilmişdir.

Oruc MUSTAFAYEV

Hədəfi biləndə daha uğurlu olursunuz

Nobel Sülh mükafatçısı Məhəmməd Yunus ilə yeni çağırışlar

Yanvarın 26-da yayımlanan "Yeni çağırışlar" onlayn müzakirə proqramının növbəti qonağı Nobel Sülh mükafatı laureatı, professor Məhəmməd Yunus olub. Proqramda təhsilin məqsədi, cəmiyyətin inkişafındakı rolu, insan potensialının və təşəbbüskarlıq bacarıqlarının inkişafı, təhsil prosesində dəyişilməsi vacib olan məqamlar, ictimai məsuliyyət barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Professor Nobel mükafatına aparan addımlar barədə danışmış, qlobal uğur qazanmaq istəyən şəxslərə tövsiyələr verib.

Proqramın aparıcısı, "T-network"-ün koordinatoru Cəfər Mənsiminin "Təhsildə yeni çağırışları 8 guşəli ulduza bənzətsək, onun guşələri hansı çağırışlardan ibarət olar?" sualını professor bu cür cavablandırdı: "Guşələrin ən birincisi özünü kəşf ilə əlaqəlidir. Siz özünüzü kəşf etməlisiniz. Kiməm? Amalım nədir? Nə istəyirəm? Cəmiyyətə necə töhfə verə bilərəm? Daha sonra dünyanı kəşf etməli, dünyanı tanımalıyıq. Dünya nədən ibarətdir? Hara gedir? Beləcə, sizin missiyanız formalaşacaq. Üçüncüsü, siz mütləq xəyal etməlisiniz. Bu bizim digər canlılardan fərqiyyətdir. Dördüncü isə guşə çərçivələri aşmaqla əlaqəlidir. Çərçivələri aşın. Çərçivədən kənar düşünməkdən çəkinməyin, cəsarətli olun. Özünü məxsus yolunuz olsun. Yoxsa ki, külək sizi istədiyi yərə, naməlum yerlərə aparacaq. Unutmayın ki, hədəfi biləndə daha uğurlu olursunuz. Digər guşə öhdəliklə əlaqəlidir. Siz öhdəlik götürməli, mümkün olmayanı mümkün etməlisiniz. Növbəti guşə iz buraxmaq və dəyişiklik üçün edilən səylərdir. Biz dünyada yaxşı iz buraxmalıyıq. Biz vəziyyəti dəyişməli, dünyanı daha yaxşı yerə çevirməliyik. Bu öhdəliyi digər nəsilə, öz övladlarımıza aşılamalıyıq. Deməli, yeddinci guşəni övladlarımıza aşılayacağımız öhdəlik formalaşdırır. Övladlarımızı da öhdəlik götürəcək insanlar olaraq yetişdirməliyik. 8 guşəli ulduzu tamamlayan digər məsələ inanmaqdır. Biz inanmalıyıq ki, qarşımıza qoyduğumuz

məqsədlərə çata bilərik".

Təhsil Nazirliyinin rəsmi "Facebook" səhifəsi üzərindən canlı yayımlanan "Yeni çağırışlar" proqramını izləyənlər çoxsaylı şərhələrlə proqramın maraqlı və faydalı olduğunu vurğulayıblar.

Qeyd edək ki, Məhəmməd Yunus sadəcə öz ölkəsi Banqladeşdə deyil, dünyanın hər yerində milyonlarla adamı yoxsulluqdan qurtarıb. Neçə-neçə dövlət mükafatlarına, fəxri adlara layiq görülən professor "Grameen" bank daxil olmaqla, 50-dən çox şirkətin yaradıcısıdır. Yaradığı "Yunus centre" vasitəsi ilə müxtəlif təşəbbüsləri dəstəkləyir, insanların təhsil imkanlarının inkişafı üçün çalışır. Professor təhsil vasitəsi ilə yoxsulluğun aradan qalxacağını deyir və insanların dünyagörüşü, özünə inam, təşəbbüskarlıq bacarıqlarının inkişafı üçün çağırışlar edir, müxtəlif ölkələrdən olan insanların təhsilini dəstəkləyir.

"Yeni çağırışlar" onlayn müzakirə proqramı Təhsil Nazirliyinin dəstəyi və "T-network" təhsil işçilərinin təcrübə və kommunikasiya platformasının təşkilatçılığı ilə yayımlanır. Məqsəd yerli və xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə təhsildə yeni çağırışları müzakirə etmək, davamlı öyrənmə və inkişaf prosesini dəstəkləmək, qlobal səviyyədə qabaqcıl təcrübələrlə tanış olmaqdır. Onlayn müzakirə proqramının ayda iki dəfə yayımlanması nəzərdə tutulur. Proqramın ilk qonağı dünyaca məşhur "Khan Academy"-nin qurucusu Sal Khan olub.